

RÉSZVÉTELI FILMEZÉSSEL A DISZKRIMINÁCIÓ ELLEN

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával

Ez a projekt az Európai Bizottság támogatásával valósult meg. A kiadvány kizárólag a szerzők nézeteit tartalmazza, és a Bizottság nem tehető felelőssé az ebben található információk bármilyen használatáért.

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ

3

01

BEVEZETÉS A RÉSZVÉTELI FILMEZÉSBE

1.2 Kulcsfogalmak	5
1.3 A részvételi filmkészítés szakaszai	6
1.3.1 A kamera és a felszerelés bemutatása, valamint a csoportképzés folyamata	6
1.3.2 Tartalomspecifikus munka	6
1.3.3 Forgatás és vágás	6
1.3.4 Bemutató és ünneplés	6
1.4 Variációk és Módosítások	7

02

RÉSZVÉTELI FILMEZÉS A DISZKRIMINÁCIÓ KONTEXTUSÁBAN

2.1. Mi az a diszkrimináció?	8
2.2.1. A rasszizmus mint az „othering”, vagyis megkülönböztetés egyik példája	9
2.2.2. Diszkriminatív struktúrák	10
2.3. A PV szerepe a diszkriminációellenes munkában	11
2.3.1. 1. gyakorlat	11
2.3.2. 2. gyakorlat	11
2.3.3. 3. gyakorlat	12
2.3.4. 4. gyakorlat	12

03

A RÉSZVÉTELI FILMKÉSZÍTÉS ELŐKÉSZÍTÉSE

3.1 Technikai felszerelés	13
3.1.1 Legjobb eset	13
3.1.2 Minimális	13
3.1.3 Opcionális / Variációk	14
3.1.4. A résztvevők saját felszerelésének használata /Csak telefon / Kísérletezés	14
3.2 Egyéb eszközök	15
3.2.1 Idő	15
3.2.2 Hely	15
3.2.3 További eszközök	16

04

WORKSHOP-ÜTEMTERV PÉLDÁK

4.1 Téma	17
4.2 Strukturális keret	17
4.2.1 . Első változat	18
4.2.2 Második változat	18
4.2.3 Harmadik változat	18
4.3. Tippek az időterv személyre szabásához	18

05

JÁTÉKOK ÉS FELADATOK

5.1 Bemelegítő feladatok	19
5.1.1. Névjáték	19
Egyéb megjegyzések	21
5.1.2. Mutasd be magad egy tárgyon keresztül	21
5.1.3. Hang vagy kép? Melyik mond el többet?	21
5.2. Tartalomspecifikus feladatok	22
5.2.1. Tematikus brainstorming	22
5.2.2. Interjúk	23
5.2.3. Szoborjáték:	23
5.2.4. Az ördög ügyvédje 2	24
5.3. Gyakorlatok tervezéshez és videofelvételhez	24
5.3.1 A közönség „utazása”	24
5.3.2. 6 jelenetes rövidfilm készítése	25
Általános megjegyzések	26
5.3.3. Storyboard és forgatás	26
5.4. Gyakorlatok csoportokban való utómunkához	26
5.4.1. Szerkesztés papíron	26
Pár általános megjegyzés a facilitációhoz	27

MELLÉKLET TOVÁBBI OLVASNIVALÓ/ FORRÁSOK

28

A PARTNEREKRŐL

29

ELŐSZÓ

Ez az eszköztár iránymutatásként és inspirációként szolgál mindazok számára, akik részvételi filmezéssel és/vagy diszkriminációellenes tevékenységgel szeretnének foglalkozni. Volt már részed részvételi filmkészítési projektben? Remek! Teljesen új vagy? Semmi gond! Az egyenlő bánásmódot harcolsz? Tökéletes! Ez a téma új számodra? Még jobb! Ez a kézikönyv minden érdeklődőnek szól, tapasztalatoktól és előképzettségtől függetlenül.

Gyakorlati tippeket adunk a részvételi filmprojektek tervezéséhez és megvalósításához, valamint konkrét játékokat és gyakorlatokat mutatunk be. Ha már tapasztaltabb vagy a területen, új nézőpontokat találhatsz a projektjeidhez. Ha új vagy a témában, ne félj kérdéseket feltenni és felfedezni!

Az eszköztár első fejezetében a részvételi filmezés gyakorlatát mutatjuk be általánosságban. A második fejezetet a diszkrimináció elleni részvételi filmkészítés sajátosságainak szenteljük. Ezt követően információkat nyújtunk arról, hogyan is épül fel egy diszkrimináció elleni részvételi filmprojekt, például szolgálunk workshop tervekhez, és bemutatunk néhány játékot és gyakorlatot. A játékok egy részét kifejezetten a részvételi filmes műhelymunkákhoz terveztük, másokat egyéb kontextusokból adaptáltunk. Valamennyit inspirációnak szánjuk. További olvasmányokért és más, több gyakorlatot tartalmazó eszköztárakért lásd majd hivatkozásainkat!

A CAaD projektről és más eszköztárainkról további információk a <https://www.caad-project.eu> weboldalunkon található.

01 BEVEZETÉS A RÉSZVÉTELI FILMEZÉSBE

A Participatory Video (röviden PV), vagyis a részvételi filmezés egy olyan módszer, amely csoportokat vagy közösségeket von be és segíti őket saját filmes projektjeik megvalósításában. Két alapelve az, hogy a videokészítés egyszerű és hozzáférhető, valamint, hogy az emberek közös kérdéseket megvitatva, kételyeket megfogalmazva vagy történeteket megosztva kapcsolódni tudnak egymáshoz. Számos PV-vel dolgozó szervezet célja, hogy a csoportokat cselekvőképessé tegye, hogy megoldásokat találjanak a problémáikra, valamint hogy ezeket a döntéshozók vagy más csoportok számára bemutassák a tudás megosztása érdekében.

A PV egy olyan módszer, amely támogatja a marginalizált csoportokat saját elképzeléseik megvalósításában. Mint ilyen, világszerte számos civil szervezet használja a környezetvédelmi akcióktól a békefenntartói folyamatokig terjedő területeken. A módszer sok területen alkalmazható, az érdekérvényesítéstől vagy a közösségi felméréstől kezdve a kapacitásépítésen át a projektértékelésig. A témától és a kívánt eredménytől függően különböző módszereket alkalmazhatunk.

A PV-projektek során születő videók nagy része dokumentumfilm-szerű, gyakran alkalmaznak interjúkat és helyszíni felvételeket. Mindemögött azonban egy különleges folyamat húzódik meg. A PV nem csak a film elkészítését célozza meg, lényege az elkészítés folyamatában rejlik. Egy PV-projekt eredménye nem csupán egy valamiről vagy valakiről szóló film, hanem a csoportból, a közösségből és azon környezetből születő filmalkotás, amelyben a projekt zajlik. A videó konkrét tartalma, valamint a folyamat egy adott kérdés megvitatásától a megoldások bemutatására vonatkozó döntések meghozataláig általában fontosabb, mint az esztétikai eredmény. Mondjuk úgy, hogy a kulcsínynél többet ér a belbecs. Egy PV-projekt értéke mind a gyártás során, mind pedig a terjesztés során kialakuló párbeszédben rejlik. Az ötletek megosztása, a gondolatok és tapasztalatok cseréje, valamint a produktív viták

mind fontos részei egy PV-projektnek.

A kanadai Don Snowden 1967-es vállalkozása a Fogo szigeteken a PV-projekt korai példájának tekinthető. Halászok csoportjaival forgatott filmeket, majd ezeket megmutatta más szigeteken élő halászoknak. A párbeszéd révén a különböző területek halászhajói rájöttek, hogy hasonló problémákkal szembesülnek, és különféle megoldási módok állnak rendelkezésükre. Azóta számos szervezet és magánszemély foglalkozik valamilyen formában részvételi filmezéssel. Egy PV-projekt többféle módon is megvalósulhat, de a tapasztaltabb PV filmkészítők általában az adott igényekhez és helyzethez igazítják a koncepciót.¹ A PV legnagyobb értéke az első pillanattól az utolsóig tartó csapatmunka. A résztvevők csoportja az út minden egyes szakaszát együtt teszi meg, és amikor csak lehetséges, egy nagyobb közösséget is bevonnak. Valószínű azonban, hogy gyakorlati és szervezési okokból egyes projekteket össze kell sűríteni. Ebben az esetben bizonyos lépések elhagyhatók vagy tömöríthetők. Mindenesetre, továbbra is fontos az átláthatóság, a döntések megalapozottsága, és a változtatás lehetőségének fenntartása.

Például: Egy átfogó PV-projektben a facilitátorok vezetik a témakeresési folyamatot. A film tartalma tehát teljes egészében a csoporton belül alakul ki.

¹ See Lunch Nick, and Chris Lunch: Insights into Participatory Video. A handbook for the field, Oxford 2006, p.11.

Az ebben az eszköztárban szereplő workshop vázlatához azonban javasolunk egy témát. A "közösség" mint téma horgonyként funkcionál a Részvételi filmezéssel a diszkrimináció ellen projekt számára. Akár egy szalagcím, azonnali vitára sarkallja a résztvevőket. Mindazonáltal időt szánunk arra, hogy ezt a korábban meghozott döntést a csoporton belül megvitassuk, és nyitottak maradunk arra, hogy a csoport akarátának megfelelően módosítsunk rajta.

Hasonlóképpen, a video szerkesztését néha részben a facilitátoroknak kell elvégezniük, főként az időbeli korlátok miatt. A vágás alapvető fontossággal bír bármely film elkészítése során, és nagymértékben megváltoztathatja annak jelentését és hangulatát, ezért érzékeny megközelítésre van szükség.

Minden olyan lépést, amelyet a facilitátor döntése alapján "kihagyunk", nyílt javaslatként a csoport elé kell vinni.

A technológia jelentősége

Az okostelefonok használatával a fényképezés és a videózás könnyen elérhetővé vált. A beépített kamerák minősége egyre jobb és jobb, az egyszerű videószerkesztő programok pedig vagy előre telepített, vagy könnyen elérhető alkalmazások. Az eszközök intuitív használata megkönnyíti a videókészítést, különösen a fiatal csoportok (digitális bennszülöttekkel) esetében. A professzionális berendezések használata még inkább feldobhatja a folyamatot és különleges érdeklődést válthat ki, egy újabb szintre emelve a PV folyamat jelentőségét. Ezért ebben az eszköztárban alapvetően professzionális eszközök használatával tervezünk. Ugyanakkor, tippeket adunk a táblagépek vagy okostelefonok használatával történő munkához is.

1.2 Kulcsfogalmak

Egy PV-projekt egyben gyakorlati tanulási tapasztalat. Amikor először vezetünk PV-projektet, győződjünk meg róla, hogy a következő kulcsfogalmakat elsajátítottuk:

Merjünk hibázni: A gyakorlati tanulás fenntartható tanulás. Magyarázás helyett hagyjuk, hogy a résztvevők maguk próbálkozzanak, és a saját és mások hibáin keresztül tanuljanak.

Tegyük a hibákat közös tanulássá: Bizonyosodjunk

meg róla, hogy a résztvevők értik, hogy minden közös hiba valamennyiük számára tanulási lehetőség! Nem az számít, hogy ki mit csinált rosszul, hanem az, hogy mindannyian lássuk, milyen hatással bírt, és megértsük, hogyan csinálhatnánk legközelebb jobban. Ne rejtünk el egy hibát sem, hanem adjuk hozzá azt egy közös tanulási adatbázishoz! Gyakran kérdezzünk rá, hogy mi tetszett vagy nem tetszett a résztvevőknek, és hogyan lehetne javítani az eredményen!

Figyeljünk és tanuljunk: Valamennyi felvétel közvetlenül a forgatás utáni visszanezése segíti a megértést és a "kéz és fej" összekapcsolását - segít a résztvevőknek megérteni a kapcsolatot a kamera/mikrofon/állvány... és a képernyőn látottak között. Ezért fontos, hogy az anyagot közvetlenül a felvétel után nézzük meg. Nem számít, hogy játékos gyakorlatokról vagy egy fontos interjúról van szó, fontos, hogy a felvételeket később, a forgatás során is visszanezzük. Ha egy csoport elakadt a projektjében vagy nincs motivációja tovább forgatni, az eddig felvett anyag megtekintése új ötleteket eredményezhet: javaslatokat tehetnek a folytatásra vagy bizonyos elemek újjal történő helyettesítésére. Ez sokszor gyümölcsöző vitát indít el a résztvevők között.

Adjuk tovább: Minden résztvevő megmutatja a másoknak, hogyan kezelje a felszerelést, majd az megtanítja a következőnek. Azzal, hogy egy tanult dolgot magyarázunk, megkönnyítjük annak jövőbeni felidézését.

Engedjük ki a kezünkben az irányítást: Gyakran változassuk a szerepeket a résztvevők között, hogy senki se legyen csak egy terület szakértője a folyamatban. Facilitátorként hagyjunk fel a kis lépések és az eredmény feletti ellenőrzéssel. Alakítsuk ki a közös munka kereteit, de maradjunk nyitottak, rugalmasak és kreatívak.

Vegyük komolyan, hogy az alkotás a csoport tulajdona: A csoport dönt a végeredményről formailag és funkcióját tekintve. Hagyjuk, hogy ők döntsenek arról, a videót megosztják-e, felkerül-e az internetre vagy sem, miként jelennek meg (pl. stáblistán), és valamennyi felvétel sorsáról a projekt befejezését követően!

Váljunk sebezhetővé: Teremtsünk közös alapot és támogató légkört ahhoz, hogy mindenki merjen hibázni, és "beismerhesse" hibáit. Facilitátorként is legyünk sebezhetők (pl. vegyünk részt bolondozós játékokban, ne bújjunk a kijelölt szerepünk mögé).

Szórakozzunk: Használjunk játékos módszereket még a komoly emberek esetében is! A játékok arra készítetik az embereket, hogy elengedjék szerepeiket. A közös nevetés megkönnyíti azt, hogy sebezhetővé váljunk.

Jöjünk össze: Vonjunk be másokat, szélesítsük a kört (pl. interjúk, történetmesélés vagy csak véleménykérés révén). Osszuk meg az eredményeket és ünnepeljünk együtt!

1.3 A részvételi filmkészítés szakaszai

A PV-projektek formája és funkciója eltérő, azonban bizonyos szakaszok minden esetben fontosak. A következőkben röviden szeretnénk bemutatni az egyes szakaszokat, és a mögöttes módszertan illusztrálására szánt gyakorlatok és játékok példáit.

1.3.1 A kamera és a felszerelés bemutatása, valamint a csoportképzés folyamata

Különösen a folyamat elején, játékos gyakorlatokat alkalmazunk, mivel ezek kettős funkcióval bírnak: a résztvevők megismerkednek a technikai eszközökkel, valamint megismerik egymást, ami a csoportképzést is segíti. A csapatépítő gyakorlatok összekapcsolása a kamerával való ismerkedéssel segít a felszerelés természetes használatának elsajátításában. A PV-projektek esetében kulcsfontosságú, hogy a felszerelés bemutatására már a folyamat legelején sor kerüljön, és a projekt valamennyi szakaszába beépüljön. Különösen akkor fontos ez, ha a legprofesszionálisabb felszereléssel van dolgunk. Egyes résztvevők ugyanis nagy tisztelettel vagy akár félelemmel is viseltethetnek ezek iránt, az esetleges hibák elkövetésétől tartva. A játékok segítenek abban, hogy könnyebben belerázódjanak a felszerelések használatába.

GYAKORLATOKHOZ: 5.1.

1.3.2 Tartalomspecifikus munka

Egy PV-projekt célja, hogy egy bizonyos kérdést, témát vagy problémát közös munkafolyamaton

keresztül körüljárjon. A filmkészítés módszertanát a vita irányítására, a gondolatok kifejezésére és a csoporton belül létrehozott ötletek megosztására használják. A fókusz mindig a témán marad, a film az alkotás és a vita médiuma. Ez különbözteti meg a PV-projekteket más médiaműhelyektől. A tartalomspecifikus munka egy része közvetlenül a kamera használatával történik, más gyakorlatok célja a filmezéshez szükséges történet előkészítése, míg mások általánosabban kezdeményeznek eszmecserét, az aggodalmak kifejezését és a problémák elemzését. A PV-projektnek ez a központi szakasza tehát a témák megvitatására, a problémák vizualizálására, a vélemények kifejtésére és a megoldások megtalálására összpontosít.

GYAKORLATOKHOZ 5.2.

1.3.3 Forgatás és vágás

A következő szakasz a tényleges filmfelvétel. Sok PV-projekt az interjúkra összpontosít, mert így több hang és vélemény is megjelenik. Így szélesedik a résztvevők köre, és több embernek adódik lehetősége arra, hogy elmondja történetét vagy kifejtse véleményét egy adott témáról. Emellett, szeretnénk ösztönözni mindenkit különböző kreatív kifejezési módok bevonására. Gondolkodj kreatív megoldásokon, amelyekkel más hangokat is bevonhatnál! És ne feledd, hogy a hangnak sem szabad kisebb jelentőséget tulajdonítani, mint a képeknek!

Alapvető fontosságú, hogy ebben a szakaszban elősegítsük azt, hogy a résztvevők gyakran cserélhessék a szerepeket. Mindenkit bátorítani kell arra, hogy legyen a kamera előtt és mögött is, vegyen fel hangot, készítsen interjút, rendezzen jelenetet stb.

Az anyaggyűjtés után kezdődik a szerkesztés. Annak érdekében, hogy ez is egy csoportos folyamat legyen, a vágás különböző szakaszait szétválasztjuk, és nem mindent a számítógép előtt végzünk.

GYAKORLATOKHOZ 5.3. és 5.4.

1.3.4 Bemutató és ünneplés

A vetítések és bemutatók a sikeres PV-projektek elengedhetetlen részét képezik. A vetítésekre nem csak a végén, a kész alkotás bemutatásaként, hanem a projekt különböző szakaszaiban is sort kell keríteni! Ez különösen fontos a szélesebb körű közösségi munka esetében, ahol a folyamat során mindenkinek a kezében kell tartania az irányítást. Az eredmény helyett a folyamat megosztása növeli a megértést és a felelősségvállalást. Ne szégyelljük megosztani a nyers felvételeket, és kérjük visszajelzést! A "kritikus barátok" visszajelzéseinek bevonása a folyamat során segíthet a résztvevőknek abban, hogy letisztázzák mondanivalójukat. Emellett, lehetőséget ad a résztvevőknek arra is, hogy egy szűkebb körben megosszák a videójukat, és lássák, hogy mindenki elégedett-e azzal, ahogyan a videóban megjelenik, valamint az általa közvetített üzenettel. Ha ezt a projekt korábbi szakaszában tesszük meg, az lehetővé teszi a finomításokat, sőt egyes jelenetek újraforgatását is.

Minden PV-projekt legvégén kerül sor a fő prezentációra és az előkészült anyag terjesztésére érintő kérdések megvitatására. Elegendő teret kell hagyni a résztvevők számára, hogy közös megegyezés születhessen arról, hogy a végleges videót hol és hogyan lehet majd terjeszteni. Ünnepeljük meg ezt a fontos lépést a megfelelő helyszín megtalálásával: mutassuk be a filmet, étel és ital társaságában, adjunk teret a témával kapcsolatos vitának és eszmecsereinek!

1.4 Variációk és Módosítások

A PV-projekt megkezdése előtt mindig gondoljuk át a csoport célját és igényeit, és ennek megfelelően készítsük el tervünket. A végeredmény nagyszerű lehet, de néha az ötletek és tapasztalatok megosztása fontosabb, mint maga a film.

Próbáljunk meg olyan gyakorlatokra gondolni, amelyeket már alkalmaztunk a munkánk során - tudnánk-e olyan módot találni, amellyel a kamerát vagy a hangfelvételt bevonhatnánk ezekbe? Miért ne működhetne?! Ne feledjük azonban, hogy nem minden tevékenységbe kell technikai eszközöket

bevonni. Nyugodtan keverjük más gyakorlatokkal! Különösen érdekes lehet más kreatív technikák és megközelítések bevonása, mint például a rajz vagy kollázs, (vizuális) történetmesélés vagy fotóimpulzusok, tájképek közös megalkotása, hang- és zenei felvételek stb. - természetesen, ha ezek illeszkednek a projekt témájához. A résztvevők rögzíthetik a hangjukat, ahogyan történeteket mesélnek, vagy bármilyen megírt szöveget. Ezek a hangfelvételek jó alapot biztosíthatnak a későbbi munkához, megkérdezve a résztvevőket, hogy szerintük milyen képekkel lehetne még inkább kiemelni a mondanivalót. Kapcsolódó improvizációk és rajzok is beépíthetők, nyitva a narratív vagy "beszélő fej" jellegű dokumentumfilmeketől eltérő vizuális formák felé. Mivel a hangsúly a tartalom van, az fogja meghatározni a formát.

Ehhez hasonló technikák alkalmazásával nem csupán a műhelyfoglalkozásokat, hanem a videókat is gazdagíthatjuk (pl. készítsünk fártalással felvételt néhány rajz vagy brainstormingos kulcsszó felett, készüljenek felvételek a csoport megbeszéléseiről, használjunk közösen készített zenét a videóban stb.) Ezek az extra elemek nagyon hasznosak lesznek a vágási folyamat során!

02

RÉSZVÉTELI FILMEZÉS

A DISZKRIMINÁCIÓ
KONTEXTUSÁBAN

A részvételi filmes módszer (Participatory Video, PV) lehetővé teszi a tanulást hivatalos- és nem hivatalos keretek között, segítségével érzékeny témákat dolgozhatunk fel személyes hangvételben, miközben a folyamat során a csoport is összekovácsolódik. Ezért gondoljuk azt, hogy ez a módszer különösen hasznos lehet a diszkriminációellenes munka során.

A részvételi filmezést nem javasoljuk önmagában használni, inkább valamilyen hosszútávú folyamat részeként. Így értékes eszköz lehet különböző célok eléréséhez: hatással lehet a témában létrejövő párbeszéd alakulására, vezethet viselkedésbeni változásokhoz, és növelheti a kölcsönös megértést is. Segítségével meghatározható az adott csoport álláspontja a témáról, feltérképezhetőek a résztvevők meggyőződései és tévedései is. Emellett, segíthet az önreflexióban és a párbeszéd kialakításában.

Ebben a fejezetben általános gondolatokat fogalmazunk meg a diszkriminációról és a diszkriminációellenes munkáról, és különböző feladatokhoz kötjük ezeket, amelyek közvetlenül alkalmazhatók egy antidiszkriminációs workshop keretében.

2.1. Mi az a diszkrimináció?

A „diszkrimináció” definíció szerint azt jelenti, hogy valaki egyenlőtlen és/vagy igazságtalan bánásmódban részesül azért, mert az illető személy valamilyen meghatározott csoporthoz tartozik. A hátrányos megkülönböztetés alapja azokból a különbségekből ered, amelyek alapján az embereket különböző szociális kategóriákba csoportosíthatjuk, pl. társadalmi nem, szexualitás, rassz/etnikai hovatartozás, vallás, kor, stb. Természetesen a vallási, etnikai, korbelti különbségek létező dolgok, de ez a megkülönböztetés akkora hangsúlyt kap, hogy

sokszor ezek a különbségek határozzák meg a másikkal kapcsolatos érzéseinket, véleményünket, és a viselkedésünkre is kihatnak. A csoportokat, amelyek a fenti kategóriák alapján jönnek létre, nemcsak alapjaiban eltérőnek, de gyakran egymással összeegyeztethetetlennek tartják. A csoportokhoz való tartozást és a köztük lévő feltételezett különbségeket az emberek gyakran használják arra, hogy ezzel indokolják és legitimálják azt, hogy valakit egyenlőtlen bánásmódban részesítenek. Még akkor is, ha ezeket a szociális csoportokat konstruálnak tekintjük, befolyásuk a szociális életünkre nagyon is valóságosá válik.

A diszkrimináció nemcsak szimplán „rossz” vagy egyenlőtlen bánásmódot jelent egy adott helyzetben, hanem megfogható (pl. anyagi) és láthatatlan vonzatai is vannak. A diszkrimináció vezethet ahhoz, hogy bizonyos emberek nem jutnak hozzá társadalmi erőforrásokhoz, megfosztják őket a társadalmi szerepvállalás lehetőségétől, emberi mivoltuktól, senki sem emel szót értük a politikai diskurzus során, vagy sérül a feltételezett szociális csoporthoz köthető identitásuk.

Egy ember azonban nem csak egy társadalmi csoporthoz tartozik. Mindnyájan szociális csoportok széles skálájához tartozunk, még többhöz is, mint amiket az imént említettünk. Ezáltal egy ember számtalan módon részesülhet hátrányos megkülönböztetésben, a különböző szociális csoportokhoz való tartozása alapján. Gondoljunk például valakire, aki egyszerre nő, muszlim és leszbikus.

Ugyanakkor, egyszerre lehet valaki a diszkrimináció áldozata és a privilegizált csoport tagja, attól függően, hogy az illető milyen társadalmi kategóriákba sorolható be. Ezt a többdimenziós tapasztalatot interszekcionalitásnak nevezzük, és azt jelenti, hogy a diszkrimináció különböző megnyilvánulási formái nem egyszerűen

összeadódnak, hanem inkább összeolvadnak egy egyedi esetté.

Ebből kifolyólag a diszkrimináció változatos formát ölt. A társadalmi csoport tagjai nem mind ugyanazt a fajta diszkriminációt tapasztalják meg. Még a diszkriminált csoportokon belül is fontos szerepet játszanak azok a társadalmi előjogok, amelyeket más szociális kategóriák biztosítanak az egyénnek. Szerepük meghatározza, hogyan jelenik meg a diszkrimináció és az egyenlőtlenség a csoport tagjai számára. Ez egy másik fontos következménnyel jár: mint említettük, a diszkriminációnak anyagi vonzata is van. Az anyagi helyzetet pedig nemcsak a társadalmi kategóriák határozzák meg, hanem sok minden mástól is függ (lásd interszekcionalitás). Ez azt jelenti, egy adott társadalmi csoporton belül egyesek jobb anyagi helyzetben vannak, mint mások. Vegyük például a feminizmust. A fehér nők mindig egy teljesen másfajta, nagyobb mértékű felszabadulást fognak megtapasztalni, mint akár egy fekete, muszlim, transznemű vagy fogyatékkal élő nő, még akkor is, ha ugyanabban a társadalomban élnek. Ez remekül mutatja, hogy az interszekcionalitás és a saját társadalmi előjogaink vizsgálata alapvető fontosságú lépés a diszkriminációellenes munka során.

Natasha Kelly német szociológus, kommunikációs szakértő és aktivista szerint „Nincs semleges terület, a rasszizmus hatásköre végtelen, mert az minden emberre és intézményre kihat” [[saját fordítás]. Ez a diszkrimináció formáira is igaz. A privilegizált csoportok tagjainak feladata, hogy cselekedjenek, bontsák le előítéleteiket, szabaduljanak fel a társadalmi konstrukciók alól, és vessenek véget a diszkriminációnak.

2.2.1. A rasszizmus mint az „othering”, vagyis megkülönböztetés egyik példája

A következőkben példánk a rasszizmus lesz. Részben azért, mert minden társadalomban jelen van, részben pedig azért, mert a projektbe bevont szervezetek nagyrészt a rasszizmus problémakörével foglalkoznak. Példánkon keresztül néhány alapvető koncepciót szeretnénk bemutatni.

Annak ellenére, hogy nincsenek különböző emberi fajok, faji előítéletek mégis vannak. A rasszizmus

egy folyamat, amely különböző csoportokba sorolja az embereket, a csoportokhoz meghatározott jellegzeteségeket tulajdonít, és különbségeket tesz köztük. Ezek lehetnek külső (bőrszín, haj, öltözködés, arcvonások) vagy belső jellegzetességek (jellemvonások, értékrend, intelligencia, stb.). A faji előítéletek mentén különböző etnikai és kulturális csoportok jönnek létre.

De a rasszizmus alatt nem kizárólag a faji alapú előítéleteket értjük. Bármilyen marginalizált csoportra vonatkozhat, többek között a fogyatékkal élőkre vagy az LGBTQ+ közösség tagjaira is. Mindez a „mi” vs. „mások” mentalitáshoz vezet. Ezért ezt a folyamatot gyakran a másság (a „más” angolul: „other”) megkülönböztetéseként „othering”-nek nevezik.

A csoporthoz társított tulajdonságok nem feltétlenül negatívak. Ez a pozitív megkülönböztetés figyelhető meg pl. a mintakisebbség koncepciója kapcsán. A mintakisebbség egy olyan kisebbségi csoportot jelöl, amelynek tagjaihoz példaértékű tulajdonságokat társítunk. Klasszikus példa: Az ázsiai emberekről gyakran feltételezik, hogy átlagon felüli intelligenciával rendelkeznek. A mintakisebbségek tagjai azonban ennek ellenére is ki vannak téve az emberiségtől való megfosztás veszélyének, erőfeszítéseiket és kemény munkájukat gyakran semmibe veszik, és sikereiket biológiai predeterminációnak tulajdonítják.

Ákár pozitív, akár negatív előítéletekről beszélünk, a végeredmény minden esetben bizonyos társadalmi csoportok kizárása és a társadalom peremére való száműzése. A privilegizált csoporton belül az othering és a „másság” marginalizációja erősíti a „mi” érzetet. A privilegizált csoportnak szüksége van a kívülállóra, mert ez megerősíti bennük azt az érzést, hogy ők a norma. Ezzel erősítik meg a saját csoportjukat, és előnyükre fordítják a marginalizációból eredő egyenlőtlenséget.

Az megkülönböztetés diszkriminációhoz vezet. A diszkrimináció az implicit othering gyakorlati velejárója. Más szavakkal: A diszkrimináció nem más, mint az othering gyakorlatba átültetve. Az othering folyamata és a faji előítéletek a mindennapjaink részei, és folyamatosan ismétlik önmagukat. Ezek a folyamatok mélyen

beágyazódtak abba a szociális életbe, amihez hozzászokunk, és megtanuljuk, hogyan kell „normálisnak” lenni. Mivel ezek a koncepciók beleivódtak a társadalmunkba, elfogadottnak tekintjük őket, és nem gondolkozunk rajtuk túl sokat. Itt jön képbe az antidiszkrimináció, antirasszizmus, stb. fontossága: diszkriminációellenesnek lenni nem más, mint felülemelkedni a normálisnak tekintett dolgokon, nemcsak mások viselkedésében, de a sajátunkéban is.

Néha anélkül diszkriminálunk másokat, hogy ennek tudatában lennénk. Mindennapjainkban a saját előítéleteink, sztereotípiáink, kognitív részrehajlásunk és más pszichológiai hatásmechanismusok tükrében fogadjuk be a kapott információkat, és ezek határozzák meg a kapcsolatainkat is. Mindez diszkriminatív gondolatokhoz és cselekedetekhez vezet. A sztereotípiák a gondolkodásunkat, az előítéletek pedig az érzéseinket határozzák meg. Ezek közül mindkettő diszkriminatív cselekedetbe vezethet.

Mivel mind egy olyan világban nőünk fel, amely normalizálja a hátrányos megkülönböztetést bizonyos embercsoportokkal szemben, belsővé tesszük ezeket a körülményeket, és nem látjuk megfelelően a problémát. Az antidiszkrimináció világában el kell fogadni, hogy anélkül is viselkedhet valaki diszkriminatív módon, hogy tisztában lenne ezzel. Amikor valaki diszkriminatív módon viselkedett, és te ezt számonkérted az illetőn, valószínűleg hallottad már erre azt a választ, hogy „nem úgy értettem”. Ez valószínűleg igaz is. Lehet, hogy nem volt rossz szándék a tett mögött, de a szándék nem befolyásolja azt, hogy hova vezet ez a diszkriminatív viselkedés. A diszkriminációval kapcsolatos tudatosság ott kezdődik, hogy valaki tisztában van a saját felelősségével, amely arra irányul, hogy elhagyja azokat a beidegződéseket, viselkedésmintákat, amelyek diszkriminatív nézeteket hordoznak magukban.

2.2.2. Diszkriminatív struktúrák

A diszkrimináció egy többdimenziós, rendszerszintű dolog, amely életünk minden pontjára kihat. Legyen szó a gondolatainkról, viselkedési attitűdünkről, interakcióinkról vagy döntéshozatali folyamatainkról. Minden ok a

diszkriminációra, még azok a dolgok is, amelyeket nem veszünk észre, minden mikro- és makroagresszió megtalálható ezekben a struktúrában.

A struktúrák azonban nem statikusak. Azon társadalmak mentén változnak és fejlődnek, amelyek létrehozták őket. Globális szinten és régióként is eltérőek, és idővel változnak. De mindegyikük egy hierarchikus rendszert követ. Például, szinte minden faji struktúrában a fehérek találják magukat a hierarchia tetején, a feketék pedig az alján. Ezért van az, hogy a fordított rasszizmus egy mítosz. Nem mindenki tapasztalja meg a rasszizmust, és nem minden egyenlőtlen bánásmód tekinthető rasszizmusnak. De ebben a hierarchiában strukturálisan lehetetlen feljebb kerülni.

Gyakran olvasni fordított diszkriminációról. Ennek során, azok részesülnek hátrányos megkülönböztetésben, akik egyébként a privilegizált és domináns csoporthoz tartoznak. Ez azonban tévhit, mivel az elnyomóval szemben nem történhet hátrányos megkülönböztetés. Minden ember elfogult, és mindenki egyéni szinten cselekszik, de egy rendszer részei vagyunk, és a tetteket ennek a rendszernek a kontextusában kell értelmeznünk. A gyűlöletbeszéd rendszerint ezt a narratívát használja, de nincs olyan rendszer, amely legitimálná a fordított diszkriminációt. Ezt nem szabad összekeverni a pozitív diszkriminációval, ahol azért cselekszik valaki, hogy helyrehozza a meglévő egyenlőtlenégeket. Ha valódi, hosszútávú, szisztematikus változást szeretnénk elérni, kezdenünk kell valamit ezekkel a struktúrákkal! Ahhoz, hogy ez bekövetkezessen, reflektálnunk kell rájuk, állást kell foglalnunk velük kapcsolatban, és tisztába kell jönnünk a saját előjogainkkal és privilégiumainkkal kapcsolatban, amelyek a rendszeren belüli pozícióból fakadnak. Fel kell ismernünk a tudattalan módon megkülönböztetésből eredő tetteinket. Mert még akkor is, ha nem akarunk diszkriminálni valakit, ez mindennap megtörténhet velünk. Sajnos, senki sem mentes a rasszizmustól és az othring más formáitól.

2.3. A PV szerepe a diszkriminációellenes munkában

A PV (részvételi filmezés, angolul Participatory Video) mint a diszkriminációellenes munka eszköze azért értékes, mert segítségével tudatosságra, megértésre és önreflexióra tudunk nevelni, és a workshopok során megvitathatjuk a sztereotípiákat, előítéleteket, gyűlöletbeszédet és még sok minden mást is.

APV-t általában a marginalizált emberek hangjának meg-, illetve felerősítésére használják. A segítségével azonban elérhetünk olyan embereket is, akik a társadalom privilegizált tagjaiként élik mindennapjaikat, rábírva őket arra, hogy reflektáljanak a kiváltságaikra, valamint felhívva a figyelmüket az internalizált diszkriminatív megnyilvánulásaira.

A diszkriminációról szóló PV workshop megvalósításához fontos, hogy önmagunkból induljunk ki, majd olyan gyakorlatokat alkalmazzunk, amelyek elősegítik a több szempontból való megközelítést, hogy a résztvevők figyelembe vehessék a marginalizált emberek hangját. A kisebbségben élők hogyan szeretnék, ha ábrázolnák őket? Milyen diszkriminációellenes stratégiákat dolgozhatunk ki, és milyen kapcsolatokat alakíthatunk ki a marginalizált csoportokhoz tartozó emberekkel, hogy privilégiumainkat a diszkrimináció elleni küzdelemre használjuk, ahelyett, hogy a (reflektálatlan) előítéleteket tartanánk fent?

Ebben az eszköztárban körüljárjuk a témát és különböző gyakorlatok segítségével megtanuljuk, hogyan ismerjük fel a diszkriminatív helyzeteket, megpróbáljuk érzékenyíteni a résztvevőket, és néhány eszközt is adunk a kezükbe, hogy a jövőben képesek legyenek megbírkózni ezekkel a

helyzetekkel. A workshop végén megfogalmazzuk a diszkriminációellenes üzenetünket is, amelyet művészi megközelítéssel ábrázolunk, hogy ezáltal minél több ember figyelmét felkelthessük, valamint a környezetünk tudatosságát is növelhessük.

Javaslat a facilitátoroknak:

A tudatosság fokozásának folyamatát ezekkel az önelemzést is fejlesztő gyakorlatokkal kezdjük.

2.3.1. 1. gyakorlat

Cél: Tudatosítani saját sztereotípiáinkat és előítéleteinket.

Tanulás: Önkritikusnak lenni, és képesnek lenni önelemzéseket végezni, ami által kapcsolódhatunk saját előítéleteinkhez, amelyek más emberek hátrányos megkülönböztetésére készítetnek bennünket.

Lépések: Olyan szituációt javasolunk, mint például "Amikor a vonaton meglátok egy migránst...". A facilitátor megkérdezi a résztvevőket:

Mit gondolsz?

Mit érzel?

Mit tennél?

2.3.2. 2. gyakorlat

Cél: Tudatosítani saját sztereotípiáinkat és előítéleteinket.

Tanulás: Önkritikusnak lenni, és képesnek lenni önelemzéseket végezni, ami által kapcsolódhatunk saját előítéleteinkhez, amelyek más emberek hátrányos megkülönböztetésére készítetnek bennünket.

Lépések: Ismertessük a csoporttal a különböző csoportkategóriákat, és kérjük meg őket, hogy írják le egy papírra az első dolgot, ami eszükbe jut (legyünk őszinték önmagunkkal!).

Néhány példa: Homoszexuális, német személy,

Íránymutatás a facilitátor számára: (Exercise 2.3.1.):

Úgy gondolom:

Ő egy tolvaj
Ő koszos

Úgy érzem:

Félek
Undorodom

Így teszek:

Arrébb teszem a táskámat.
Nem ülök túl közel hozzá.

muszlim, azonos nemű párok általi örökbefogadás, hidzsábot viselő nő, olasz, roma, stb.

Iránymutatás a moderátor számára: A facilitátornak arra kell készítenie a résztvevőket, hogy elgondolkodjanak saját sztereotípiáikról, hangsúlyozva a tudatosításuk fontosságát, mivel ez az első lépés a sztereotípiák leküzdéséhez.

2.3.3. 3. gyakorlat

Cél: Az egyes csoportokhoz tartozó emberek privilégiumainak és a többszörös identitásnak a tudatosítása.

Tanulás: Többszemponútú megközelítés, a valóság elemzésének képessége a privilégiummal bírók és az elnyomott csoportok szemszögéből.

Lépések: Húzzunk egy vonalat a padlón: az egyik oldal a privilégiumokkal rendelkező embereké, a másik a privilégiumokkal nem bíró embereké. Kérjük meg a résztvevőket, hogy gondolkodjanak el identitásukon, és álljanak a vonal egyik vagy másik oldalára, mérlegelve, hogy identitásuknak egy-egy része privilegizált vagy nem abban a környezetben, amelyben élnek. Előfordulhat, hogy hol az egyik, hol a másik oldalra kell állniuk. Például: Fehér bőrű emberként kiváltságos vagyok, de nőként nem.

Iránymutatás a facilitátoroknak: Ösztönözzük a csoport tagjait arra, hogy gondolkodjanak el, milyen privilégiumokkal bírnak, beleértve azokat is, amelyek szemmel nem láthatóak. Például: Mely színészek a főszereplői az általam megtekintett filmeknek? Figyelnek rám, amikor belépek egy üzletbe, hogy lássák, nem lopok-e valamit? Megkérdezik tőlem, hogy miért viselek egy adott ruhát, vagy miért gyakorlom a vallásomat?

2.3.4. 4. gyakorlat

Cél: Elgondolkodni a diszkriminációról, annak működéséről és következményeiről a társadalomban, valamint a társadalomban betöltött szerepünkről.

Tanulás: A diszkriminált emberek tapasztalatainak megértése és a felszabadult társadalom megteremtésében játszott szerepünkről való elgondolkodás.

Lépések: Vázoljunk fel egy diszkriminatív helyzetet, és irányítsuk a vitát néhány kérdés mentén, például a következők segítségével:

Hogyan érezheti magát a diszkriminációt elszenvedő ember?

Ha ez velem történne, hogyan érezném magam? Milyen társadalomban szeretnék élni?

Mit "érek" állampolgárként egy diszkriminatív társadalomban? Mit "érek" egy interkulturális társadalomban?

Mit tehetek a mindennapi életemben, hogy szembenézzek a diszkriminációval? (mindennapi helyzetek, a dezinformációval való szembenézés, ...).

A workshop során általános célként kérjük meg a résztvevőket, hogy gondolkodjanak el a "Hogyan lehetek a marginalizált emberek szövetségese?" kérdésen.

Felajánlhatunk egy kis "puskát", hogy segítsük a résztvevőket abban, hogy szövetségesként viselkedjenek, és privilégiumaikat a változás érdekében használják:

1. A sztereotípa / előítélet / diszkrimináció definíciójának ismerete az első lépés. A második: Hogyan lépünk fel a diszkrimináció ellen? Mit tehetünk (és mit nem)?
2. Vedd számba privilégiumaidat: tudd, hogy bizonyos helyzetekben milyen kiváltságokkal bírsz bizonyos embercsoportokkal szemben.
3. Útmutatóként magad számára használhatod a 3 lépéses kommunikációt:
 - Fogalmazd meg, mi történik!
 - Fogalmazd meg, mit okoz ez számodra!
 - Mondj ki egy konkrét cselekvést, amit meg kell tenni!
4. Elemző eszköz a diszkriminációval való találkozásokhoz:
 - Írd le a problémát / a helyzetet!
 - Mi lenne az ideális eredmény (megoldás, cél, elképzelés)?
 - Kik vesznek részt a problémában / a helyzetben?
 - Mit lehet csak kívülről megoldani?
 - Mihez tudok hozzátenni?
 - Mik a következő lépéseim?

03

A RÉSZVÉTELI FILMKÉSZÍTÉS ELŐKÉSZÍTÉSE

A fejezet célja, hogy némi útmutatást adjon, különösen azoknak, akik még nem jártasak a részvételi filmezésben, és segítsen átgondolni, hogyan kell megvalósítani egy PV-projektet, milyen berendezéseket kell vásárolni, és milyen egyéb alapvető követelményeket kell figyelembe venni. Bár a PV minimális erőforrásokkal is megvalósítható, a professzionálisabb felszerelés speciális jelentőséggel bírhat, és felkeltheti a résztvevők figyelmét.

3.1 Technikai felszerelés

A PV-projekthez szükséges megfelelő berendezés kiválasztása lehet a legfontosabb kérdés a költségvetés szempontjából. Mielőtt bármilyen berendezést vásárolnánk, győződjünk meg róla, hogy a következő kérdéseket átnéztük-e:

- Ez egy egyszeri projekt, vagy rendszeresen tervezünk PV-vel dolgozni?
- Ki a célközönségünk, és milyen igényeik vannak? (pl. könnyű kezelhetőség vs. technikai affinitás, fogyatékoság, egyéb speciális igények? Pl. nem biztos, hogy a legnehezebb fényképezőgépet szeretnénk megvenni, ha idősekkel dolgozunk).
- Kompatibilis-e a felszerelés a többi felszerelésünkkel? (pl. Kompatibilitás a számítógépes rendszerrel, ...)
- Milyen környezetben forgatunk? Pl. ha hosszú forgatásokat tervezünk a szabadban, érdemes nagyobb kapacitású és tartalék akkumulátorokba is beruházni. Ha több akkumulátort használunk, akkor több konnektorra van szükség a töltésükhöz, stb. Ha például erősen napsütéses környezetben forgatunk, akkor érdemes napszűrőkkel is kalkulálni, míg ha éjszaka vagy sötét helyiségekben forgatunk, akkor gyors objektívra van szükségünk, stb.).
- Van elég hely az összes felszerelés száraz és biztonságos tárolására?

Megfontolandó olyan helyi szervezeteket

felkeresni, ahonnan kölcsönkérhetnénk a felszerelést bizonyos projektekhez, és így csak a fennmaradó felszereléseket vásárolnánk meg. Például egy középszintű kamera + mikrofon helyett beruházhatunk egy jó mikrofonba, plusz egy szőrös szélzaj-fogóba, és akár egy mikrofonrúdba is.

A következőkben két különböző felszerelési kombinációt és néhány lehetséges variációt mutatunk be:

3.1.1 Legjobb eset

- 2 kamerakészlet, ami a következőket tartalmazza:
 - Kamerára szerelt mikrofon
 - Kézi mikrofon
 - Tripod szintező állvány (elég stabil legyen a kamerához, ahogy ne boruljon fel könnyen)
 - Tartalék akkumulátor
 - Hálózati töltő
 - Kamera-táska
 - Választható, de ajánlott: szőrös szélzajfogó szeles környezethez (deadcat)
- Projektor, TV, monitor vagy más megfelelő eszköz a videók vetítéséhez a foglalkozások alatt
- Hangszórók a videók vetítéséhez az ülések alatt
- Áramforrás - elegendő konnektor a töltéshez
- Videószerkesztő szoftverek (Final Cut X, Adobe Premiere Elements, Imovie stb.)
- Opcionális: fényképezőgép a folyamat

dokumentálásához

3.1.2 Minimális

- 2 tablet minőségi kamerával*
- Külső hangrögzítő**
- Energiaforrás - elegendő töltő
- Extra SD kártya, ha kompatibilis
- Projektor, TV, monitor vagy más megfelelő eszköz a videók vetítéséhez a foglalkozások alatt
- Hangszórók a videók vetítéséhez a foglalkozások alatt
- Videószerkesztő szoftverek***
- Saját okostelefonok a folyamat dokumentálásához

* Fokozottan ügyeljünk a beépített objektív típusára.

** Vegyük figyelembe, hogy a táblagépek nem rendelkeznek egynél több csatlakozóval a fejhallgató és/vagy a külső mikrofon számára. Egy külső hangrögzítő használata jobb lehet, mint egy mikrofoné.

*** Bár a táblagépen is szerkeszthetünk, a számítógépes szerkesztést javasoljuk, mert nagyobb képernyő és könnyebb rajta dolgozni csoportok számára.

Fontos: A PV-projektek alapja a felszerelés megosztása. Tehát ne hagyjuk, hogy mindenki a saját kamerájával vagy okostelefonjával filmezzon, hanem legyen kijelölt felszerelés a filmezéshez. Legyünk különös figyelemmel a tárhelykapacitásra és az akkumulátor élettartamára!

Tipp: A hang nagyban befolyásolja a videó minőségét! Bár manapság már az okostelefonok vagy táblagépek kamerái is elég jók, a hang általában nem jó a beépített berendezéseknél. Ezért tanácsos alacsony költségvetésű PV munkamenetekhez inkább egy jó mikrofonba/hangrögzítőbe befektetnünk, mint egy jó kamerába! A tervezés során így figyeljünk a következőkre is: inkább beltérben forgassunk, mint külső helyszíneken, használjunk szövetanyagokat a visszhangok csökkentése érdekében stb. Vagy akár gondolkodjunk el azon, hogyan vonhatnánk be (kreatívan) háttérzajokat!

Tipp: Egy tablet sok mindent tud, de nem mindent! A zoom például nem használható ugyanúgy, mint a videokameráknál. A digitális zoom csökkentheti

a képminőséget, ezért amikor lehetséges, magának a kamerának a mozgatásával dinamikusabb és esztétikailag egységesebb eredményt érhetünk el. Tanácsoljuk tehát a résztvevőknek, hogy inkább a "testzoomot" használják, mint a digitális zoomot, vagyis menjenek közelebb a tárgyhoz! A táblagépekkel való filmezés más végeredménnyel jár, de ez a korlátozás koncepcióban és esztétikailag is kihasználható!

3.1.3 Opcionális / Variációk

- Reflektorok: nagyon hasznosak lehetnek a megvilágítás javítására erőfeszítés nélkül, ami különösen fontos az arcok vagy egyes tárgyak megvilágításához. Valamint – különösen nagyobb csoportokban – segíthet, ha a feladatok változatosak, hogy mindenkinek legyen feladata. Összecsukható reflektor szettet körülbelül 15-20 €-től lehet kapni.
- TV-kamera: bár a videokamerák tökéletesen működnek PV-projektekhez, tapasztalataink szerint egy nagyméretű TV-kamera kölcsönzése extra értéket adhat egy projektnek. A nagy kamera bevonzza tekinteteket, és az esetleges interjúalanyok vagy az utcán sétáló emberek komolyabban veszik majd a filmforgatást. A nagyobb kamera kezelése különösen izgalmas a résztvevők számára, mivel ez általában valamennyiüknek újdonság a csoportban. Bár több gombbal és beállítással rendelkezik, a TV-kamera alapvető kezelése nem bonyolultabb, mint egy videokamera kezelése. Ennélfogva valamennyi korosztály boldogulhat vele, és nem igényel előképzettséget sem. Egyetlen hátránya a súlya. Ezt is figyelembe kell venni a megfelelő tripod állvány kiválasztásánál!
- Hangrögzítő: kézi hangrögzítő használatakor vegyük figyelembe, hogy egy Zoom diktafon a hang/beszéd felvételhez kiváló (mert irányított), míg a négycsatornás hangrögzítő jobb a térhangzáshoz (a kézi mikrofon és a kamerában lévő mikrofon mellett!). Tipp: ügyeljünk arra, hogy a felvételeket szinkronizáljuk (használjunk hozzá „tapsot” vagy „csapót”).

3.1.4. A résztvevők saját felszerelésének használata /Csak telefon / Kísérletezés

- A résztvevők okostelefonjai*
- Beépített mikrofonnal rendelkező fejhallgató**
- Selfie-stickek, gorillapodok, stabilizátor, stb.***
- Bármilyen, amit a környezetben találsz****

Ha a költségvetésben nem szerepel eszközvásárlás vagy kölcsönzés, a facilitátorok visszatérhetnek a résztvevők saját eszközeihez: az okostelefonokhoz. Míg a PV-projekt egyes sajátosságai az eszközök megosztásán és a professzionális felszerelések vonzerején alapulnak, más célok általánosabbak: a résztvevők vizuális érzékenységének fejlesztése, a képekkel való önkifejezéssel kapcsolatos tudatosság megszerzése, valamint a hang és a kép közötti kapcsolat. A közös eszközök használata lehetővé teheti, hogy a résztvevők a képzés befejezése után a mindennapi életükben is alkalmazzák a megtanult technikákat, de ezzel együtt más alternatíva is kielégítő lehet.

*Győződjünk meg róla, hogy a "pro" módbanban használjuk, amellyel az eszközök általában rendelkeznek: Ez az opció lehetővé teszi bizonyos fényképezőgép-beállítások, például az ISO, az objektív rekesztértékének, az objektív típusának és a rögzítési időnek a megváltoztatását. Ha mindezeket az opciókat be tudjuk állítani, az segít professzionálisabb megjelenést adni a videónak, és erősíti a tanulási folyamatot.

**Első lépés a hangminőség javításához, amikor hangokat, hangeffekteket vagy bizonyos hangokat rögzítünk. A hanggal kapcsolatos egyéb tippeket lásd a 3.1.2. pontban.

***Nagyon sok embernek van otthon ilyen eszköze. Kérdezzük meg a résztvevőktől, hogy milyen eszközökkel rendelkeznek, majd közösen használhatják azokat kísérletezés céljából. Különösen olyan statikus felvételeknél, mint egy interjú vagy egy beszélgetés, az ilyen eszközök nagy különbséget jelenthetnek. Az olyan játékosabb eszközök, mint a stabilizátor esetében szórakoztató lehet olyan felvételtípusokkal kísérletezni, mint a fártolás.

****A korlátozott lehetőségek elősegítik a kreativitást. Próbáljunk meg alternatívákat találni a felvételek javítására, például: dobozokat, poharakat, edényeket, hajgumikat vagy bármit,

amivel az eszközt egy sík és stabil felületen meg lehet támasztani.

3.2 Egyéb eszközök

3.2.1 Idő

Egy részvételi filmes projektben a legfontosabb folyamatok a párbeszéd, a közös munka és a közös reflexió mentén zajlanak le. Éppen ezért az idő rendkívül értékes eszköz a siker szempontjából. Egy alaposan kidolgozott projekt elkészítése 10-15 teljes munkanapot is igénybe vehet, de sok esetben nem kell az egész nap hozzá. Ilyenkor érdemes hosszabb szakaszokra bontani az elkészítési folyamatot, és például csak hetente egyszer találkozni a résztvevőkkel.

Ha szorít az idő, rövidebbre lehet fogni a technikai részt és kevesebb feladatot csinálni, rövidebb forgatási napokkal. Rangsorold a teendőket és a feladatokat, de arra mindenképp hagyj időt, hogy minden lépés után közösen megnézzétek és kibeszéljétek a felvételt! Néhány embernek akár rövidebb feladatokat is adhatsz házfeladatként vagy kiadhatod csoportmunkára a forgatókönyv elkészítését, annak bizonyos részeit – például az interjúkészítést – pedig rábízhatsz külön-külön egyes résztvevőkre vagy párokra. Vedd figyelembe azonban, hogy ez hatással lesz a csoport dinamikájára és a tagok közötti bizalmi viszonyokra. A negyedik fejezetben egy 20 órányi diszkriminációellenes részvételi filmes projekt vázlatát fogjuk bemutatni, bár javasoljuk, hogy amennyiben lehetséges, szánjatok ennél több időt a munkára.

3.2.2 Hely

A csoportodnak egy csendes és biztonságos helyre lesz szüksége a találkozáshoz. Ez lesz az a hely, ahol közösen nekivágtok a napnak, ahol minden egyes feladat vagy forgatási nap után összejöttök átbeszélni a dolgokat, és ahol együtt megnézzétek a felvételt. Ez lehet az a hely is, ahová a nagyobb közönségnek szóló vetítéseket szervezitek, de nem muszáj így lennie.

Amennyiben lehetséges, igyekezzetek változatos környezetben forgatni, mert ez sokat hozzá fog tenni mind a folyamathoz, mind az eredményhez.

Tipp: Ha egy saját műhelyteremben dolgoztok, jelenítsd meg a falakon, hogy haladtok a munkával,

valamint a projekt során a csoport által összeszedett hasznos gyakorlati tudnivalókat is!

3.2.3 További eszközök

A workshop során a következőkre is szükség lesz:

- nagyobb mágnestábla vagy asztal a csoport által összeállított listák és a képek megjelenítésére,
- elegendő mennyiségű filc és toll,
- egy csomag különböző színű kártya a tanulási folyamat dokumentálásához, amelyet kirakhatsz (lehetőség szerint hagyd fent őket a falakon!),

Tipp: Nem szükséges egy vagyont költened kártyákra. Használd azt, amid van, de találd ki hozzá valamilyen koncepciót! Például színekkel kódolhatod őket tanulnivaló, tartalom és kérdések szerint.

- öntapadós jegyzetöbök a közös szerkesztéshez,
- rágcsa, víz, tea vagy kávé a szünetekre és a foglalkozásokra. Ezek segítik a koncentrációt, és lehetőséget nyújtanak a szünet alatti kötetlen beszélgetésre.

3.3 Hasznos tippek a filmkészítéshez

Ahogy arra már korábban is rámutattunk, a részvételi filmezés lényege a csapatösszetartás erősítése, a párbeszéd elősegítése, valamint egy adott téma közös feldolgozása, nem pedig a művészi alkotómunka. Mivel azonban mindnyájan hozzá vagyunk szokva ahhoz, hogy magas minőségű videós és filmes tartalmakat fogyasszunk nap mint nap, – értve ezalatt nem csak a filmeket, de a reklámokat és a zenei videókat is – ezért ha valamilyen szinten mégis figyelembe veszitek a művészeti szempontot az általatok készített videók kapcsán, a résztvevők valószínűleg elégedettebbek lesznek a végeredménnyel, és jobban a sajátjuknak fogják érezni azt.

Gondolj a forgatási környezetre!

Ha a forgatásra városi környezetben kerül sor, mindenképpen számolni kell valamilyen szintű háttérzajjal, ami ronthat a hangminőségen. Ezt

vedd figyelembe, amikor a környezet autentikus hangjainak használata mellett döntesz vagy az utcán csinálsz interjúkat, stb. Ha egy bizonyos hangot vagy beszédhangot szeretnél rögzíteni, mindig próbáld ezt egy csendesebb környezetben tenni. Akár beltérben, akár a szabadban filmezel, a fénybeállítás mindenképpen olyan tényező lesz, amit nem szabad elhanyagolni. Amennyire csak lehetséges, használd ki a természetes fény adta lehetőségeket, és figyelj meg, hogy hogyan változik a fény a helyszínen. Ezáltal elkerülhető, hogy túlságosan is eltérő világítású felvételek készüljenek. Használd ki a környezetet a játékok és a foglalkozások során! Vedd rá a résztvevőket arra, hogy különböző forgatási helyszíneket fedezzenek fel, és használják fel a helyben elérhető eszközöket a munka során, ezzel is inspirálva őket.

Igazítsd a stílusod a felszereléshez!

Fahrtkocsi és a hozzá tartozó sín használata nélkül valamennyire mindig mozogni fog a kamerád, teljesen mindegy, hogy milyen stabilan tartod. Kamerázás közben tartózkodj a szükségtelen mozdulatoktól, kivéve, ha ezek tudatos, esztétikai megfontolásból erednek. Ezeket a kihívást jelentő tényezőket érdemes figyelembe venni, és eszközeinket ennek megfelelően alkalmazni. Például egy régimódi super 8-as filmfelvétel nagyon jó kis vintage hangulatot adhat a videódnak, emellett elkerülheted vele, hogy rázkódjon a kép, és ad egyfajta nyers képi világot a stílus részeként. Az egysíntes, vágás nélküli filmkészítés is egy lehetőség. Az egysíntes film ideális, ha a felvétel tablettel vagy okostelefonnal készül. A vágás mellőzése közelebb hozza a nézőt a felvételen látottakhoz és elmélyíti az élményt számára. Minden egyes vágás megrövidíti és átalakítja a rögzített élményt. Az egysíntes filmezés technikájával ez tudatosan kiküszöbölhető. Ugyanakkor gondolj arra is, hogy az egysíntes filmezéssel tovább tart a felkészülés, viszont a forgatás és a szerkesztés kevesebb időt vesz igénybe. Elengedhetetlen hozzá, hogy a forgatókönyv részletes, a forgatás ütemterve pedig egyértelmű legyen. A sikeres és változatos részvételi filmes projekt érdekében már a projekt korai fázisában is gondoskodj arról, hogy a résztvevők használják a kamerát.

04 WORKSHOP-ÜTEMTERV PÉLDÁK

A következőkben példaként ismertetjük egy diszkrimináció elleni részvételi filmes workshop vázlatát, amely 10 résztvevőre és 20 órányi foglalkozásra van szabva. Felhívánk a figyelmet arra, hogy ez az időtartam inkább rövidnek számít egy részvételi filmes projekt esetében, mindemellett fontos, hogy a projekt hosszabb távú célokat szolgáljon.

Az alábbi ütemterveket iránymutatásnak szánjuk egy diszkrimináció elleni részvételi filmes projekt megtervezésére és végrehajtására. A fejezet elméleti és szervezési szempontból nyújt áttekintést, a konkrét játékos feladatokról az ötödik fejezetben olvashatsz.

A vázlatot nyugodtan igazítsd a saját igényeidhez és céljaidhoz! Mindenféleképpen azt tanácsoljuk, hogy inkább bővítsd az időkeretet a rövidítés helyett.

4.1 Téma

Egy rövid időt felölelő, diszkrimináció elleni részvételi filmes projekthez javasoljuk, hogy olyan témát válassz, ami kellően átfogó, így több kérdéskört is érint, mégis elég specifikus ahhoz, hogy ne lehessen a projektet teljesen más irányba vinni. Az előzetes témaválasztásnak megvan az az előnye, hogy a résztvevők teljes képet kapnak a projekt koncepciójáról, és nem egy teljesen nyitott, téma szempontjából kötetlen folyamatba csöppennek bele, valamint könnyebben és gyorsabban tudnak belemerülni a megadott témába.

Példaként, a mi témánk a „közösség” lesz, mint gyakran használt és kézzelfogható jelentéssel bíró fogalom, amely kapcsán mégis számtalan lehetséges kérdéskör merülhet fel. Ha egy közösségről beszélünk, az magában foglalja a valahova tartozás és az identitás koncepcióiról való beszélgetést is. Egyet jelent a határokkal való konfrontációval, azok meghatározásával és létezésük megindoklásával. Kérdéseket vet fel a hovatartozás, az identitás, a kötődések és a kiközösítés kapcsán. Ehhez a témához

mindenkinek van köze, teljesen mindegy, hogy gamer közösségekről, (városi) szubkultúrákról vagy etnikai hovatartozáson, valláson vagy valamilyen közös tapasztalaton alapuló közösségekről van szó. Az utóbbira jó példa a menekültek közössége. Manapság a közösségek, amelyekben élünk, egyre sokszínűbbek a kultúra, a generációk, a szexualitás és sok minden más szempontjából, ezért fontos, hogy új eszközöket és tereket teremtsünk, amelyek segítenek kezelni ezt a sokszínűséget a helyi közösségeinkben és környezetünkben.

Javasoljuk, hogy bátorítsd a résztvevőket arra, hogy osszák meg a közösséghez való tartozással (vagy az abból való kizártsággal) kapcsolatos történeteiket és tapasztalataikat a tanulási folyamat elején. Ez a segíthet abban, hogy a csoport egy bensőséges és befogadó közeggé alakuljon. Ezt követően a résztvevők számára könnyebb lesz a diszkriminációhoz kapcsolódó érzékeny kérdésekről beszélni. Milyen közösségekhez tartozom? Ezeknek a közösségeknek a közepébe vagy a perifériájára helyezem magam? Mely közösségeket választottam én? És melyikeket nem? És így tovább. Ezek a gondolatok és önreflexiók képezik az alapját annak, hogy a résztvevők elmerülhessenek a diszkrimináció elleni munka mélységeiben.

4.2 Strukturális keret

Az 1.3-as fejezetben bemutatott projektfázisok alapján két különböző időtervet javasolunk a munkához. A foglalkozások legyenek alkalmanként minimum három órák. Az első változatban a

munka először kisebb léptekben halad, így több idő marad arra, hogy a résztvevők megismerkedjenek a felszereléssel, és a filmezésre összpontosítsanak. A második változat esetében a pörgős kezdetet követően valamivel több idő áll rendelkezésre a szerkesztésre, így megmarad a lehetőség az alapanyag megváltoztatására, vagy szükség esetén további felvételek készítésére. A harmadik változatban azt mutatjuk be, hogy ha több időnk van a projekt lebonyolítására (20 óra helyett 33), hogyan lehet ezt a plusz időt jól felhasználni.

4.2.1. Első változat

1x3 óra Ismerkedés egymással és a felszereléssel
 1x3 óra Bevezetés a témába
 1x4 óra Megbeszélés, a videó megtervezése + további kamerafeladatok
 1x6 óra Forgatás
 1x4 óra Szerkesztés
 + Záróesemény

4.2.2 Második változat

1x3 óra Ismerkedés egymással és a felszereléssel
 1x3 óra Bevezetés a témába
 1x3 óra A felvétel megtervezése és az első forgatás (csoporton belül, közvetlen környezetben)
 1x5 óra Forgatás
 1x3 óra Nyers vágás, megbeszélés, forgatás folytatása
 1x3 óra Szerkesztés
 + Záróesemény

4.2.3 Harmadik változat

1x3 óra Ismerkedés egymással és a felszereléssel
 1x3 óra Film- és kamerafeladatok
 1x3 óra Film- és kamerafeladatok / bevezetés a témába
 1x3 óra A téma kidolgozása, tervezés
 1x3 óra Tervezés, a videó koncepciójának kidolgozása
 1x6 óra Forgatás
 1x3 óra Előszerkesztés
 1x3 óra Szerkesztés + További forgatás
 1x3 óra Szerkesztés
 + Záróesemény

Ez a változat egy két hónapon át tartó, heti rendszerességű diszkriminációellenes részvételi filmes projekthez készült. Mindezek mentén számos további, szélesebb közönségnek szóló eseményt is be lehet tervezni. Ez lehet akár egy nyílt beszélgetés a témákról vagy egy közös vetítés a szereplőkkel, de az is lehetséges, hogy tartotok egy előzetes vetítést a nyers felvételekkel, és később a folyamat végén megmutatjátok a kész változatot is.

4.3. Típek az időterv személyreszabásához

A fenti javaslatok különböző lehetőségeket vázolnak fel, és mindegyikük másra helyezi a hangsúlyt a projekten belül, legyen szó akár a forgatásról, a téma kidolgozásáról vagy a szerkesztésről. Ezek rövidebb, heti egyszeri foglalkozásokra lettek kidolgozva néhány hosszabb alkalommal, amelyekre a forgatás miatt van szükség. Amikor csak lehetséges, érdemes hosszabb, többnapos és egész napon át zajló workshopokat tartani, mert az ilyen foglalkozások egybesűríthetik a feldolgozandó anyagot, így azon nagyobb intenzitással lehet dolgozni. Emellett azt is tanácsoljuk, hogy gondolj a résztvevők időbeosztására is, hogy a projekt ütemterve összeegyeztethető legyen az igényeikkel (felmerülhet például, hogy délelőtt vagy inkább délután tartsátok-e a foglalkozásokat, tudnának-e hétvégekre tovább maradni a forgatásra, stb.) Bármikor megtoldhatod a projektet extra napokkal vagy pluszfeladatokkal. Ugyanakkor, inkább ne nyújtsd el túl sokáig a projektet, mert idővel bele fogtok fáradni! Ha hosszabbra tudjátok venni a napokat, akkor össze is kapcsolhatod a tevékenységeket.

05 JÁTÉKOK ÉS FELADATOK

Ahogy azt már az 1.3. fejezetben is kifejtettük, a játékok és a gyakorlatok arra vannak, hogy megismertessék a résztvevőket a felszereléssel, de arra is, hogy erősítsék a csapatösszetartást. Mindig váltogassátok a szerepeket, és bátorítsd a résztvevőket arra, hogy tanítsák egymást / tanuljanak egymástól. A végén úgymint mindenkinek ki kell próbálnia minden szerepkört legalább egyszer.

Gyakran csinálnak részvételi filmes projekteket kevés médiaműveltséggel rendelkező csoportokban, de igazából bármilyenben lehet. A médiaműveltség szintjének figyelembe vétele a segítségre lesz a workshop megtervezésénél. Ha a tagok egy részének van előzetes filmes tudása, az vegyes csoportokban remekül működhet, mivel ezáltal a résztvevők tanulhatnak egymástól. Arról viszont mindig gondoskodj, hogy a csoport tagjainak ne legyenek túl magasak az elvárásai a végeredmény minőségét illetően! Nem áll rendelkezésünkre egy hollywoodi film költségvetése, és nem is célunk azt forgatni. A mozgókép egy eszköz, de a lényeg nem ezen van. A kívánt minőség attól is függ, hogy milyen platformra szánjuk a filmet. Egy, a közösségi médiára feltöltött videóhoz teljesen más filmes beállításokra van szükség, mint egy nagyvászonra szánt filmhez.

A következőkben bemutatunk néhány, kifejezetten részvételi filmes projekteknél bevethető játék- és feladatötletet, amelyek a diszkrimináció témájához vannak igazítva. Azok az olvasóink, akik még sosem csináltak korábban részvételi filmes workshopot, ezáltal egy képet kaphatnak a diszkriminációellenes részvételi filmes projektnél alkalmazható megközelítésről. További ötletekért tekintsd át az általunk megadott forrásokat!

5.1 Bemelegítő feladatok

5.1.1. Névjáték

Feladatleírás lépésről lépésre

1. Üljetek körbe és tegyétek a felszerelést középre a padlóra (egy táskában).
2. Fordulj a melletted ülőhöz és kérd meg, nézzen bele, hogy mi van a táskában. Ha kivette a kamerát, mondd el neki,
 - hogyan tartsa a kezében (fogja a kamerát az egyik kezébe, és szorítsa a karját a mellkasához, hogy stabilan tudja tartani; a gombokat pedig a kezével tudja kezelni),
 - hol kell bekapcsolni,
 - hogyan kell levenni a lencséről az objektívsapkát (és hogy legyen nagyon óvatos, mert a lencse a legsérülékenyebb része egy kamerának, ahogy az arcnak is az emberi szem).
3. Fordulj a körben veled szemközt ülő személyhez, és kérd meg, hogy ő is nézzen bele a táskába, és vegyen ki belőle még valamit (mikrofon + kábel). Mutasd meg neki, hogy hogyan kell tartani a mikrofont, és hogyan lehet azt a kamerához csatlakoztatni.
4. Miután a körben veled szemben lévő személy visszaült a helyére, kérd meg a kamerát tartó személy mellett ülőt, hogy vegye ki a táskából a fejhallgatót, és csatlakoztassa azt is a kamerához --> ha kevesen vagytok a csoportban, ez a feladat lehet, hogy rád hárul ;).
5. Kérd meg a kamerát tartó személyt, hogy fordítsa az eszközt a mikrofont tartó személy felé, és mutasd meg neki, hogyan kell felvételt készíteni.
6. Most pedig kérd meg a mikrofont tartó személyt, hogy mondja el a nevét, életkorát, és hogy milyen állat lenne legszívesebben. Kérd meg a kamerát tartó személyt, hogy készítsen felvételt a másíkról, amikor az készen áll.
7. Az első felvétel elkészítése után kérd meg a kamerát tartó személyt, hogy húzza ki a

kábeleket, kapcsolja ki a kamerát, tegye a lencsére az objektívsapkát, és tegyen mindent vissza a táskába úgy, ahogyan volt. Ezután neki kell elmagyaráznia a mellette ülőknek a felvételt készítés lépéseit.

8. A mikrofont és a fejhallgatót kezelőknek tovább kell adniuk az eszközeiket a többieknek és elmagyarázni nekik azok használatát (pl. hogyan kell tartani a mikrofont, ügyelni kell a kábelére, stb.), és hogy hova kell bedugni a kábeleket.
9. Ezt addig ismételjétek, amíg nem kerül mindenki sorra a feladatban az összes szerepkörben, beleértve téged is, mint facilitátort (ha körbeértetek, neked kell lenned az utolsónak, aki a kezébe fogja a kamerát).
10. A feladat befejeztével mutasd meg valakinek, hogy hogyan kell csatlakoztatni a kamerát (vagy az SD-kártyát) a tévéhez/számítógéphez/monitorhoz.
11. Nézzétek meg az összes rögzített videót a csoportban.
12. Kérd meg a csoportot, hogy mondják el a véleményüket a következőkről:
 - Milyen érzés volt nekik, hogy videó készül róluk?
 - Hogy érezték magukat a kamera használata közben?
 - Mi tetszett nekik a tartalomban?
 - Mi tetszett nekik a megvilágításban?
 - Mi tetszett nekik a hangtechnikában?
 - Van-e valamilyen további megjegyzésük vagy kérdésük?

Tippek a facilitátornak:

Mint facilitátor, te is részt veszel a feladatban. Mondd el a neved, készíts felvételt, és rögzítsd a hangot!

Gondoskodj róla, hogy te legyél az utolsó ember, akihez odaér a felszerelés. Amikor a kamera működését magyarázod, mutass rá a gombokra, és magyarázd el, hogy működnek. Ne vedd a saját kezébe a kamerát, hogy bemutasd a használatot! Hagyd, hogy a résztvevők maguk tapasztalják ezt ki.

Ne mondd el a többieknek a játék célját! Csak kezdjétek el, hagyd, hogy megtanulják élesben a technikai részt, és tegyél fel kérdéseket. Hagyd, hogy a tapasztalat útján tanuljanak.

Amikor megnézik a felvételeket, természetesen

sok probléma fel fog merülni a világítástól (pl. a kép túl sötét vagy túl világos, a kamera ablakra néz, stb.) a keretezésen át (túl közel, túl messze, mások is benne vannak, milyen a háttér) egészen a hangtechnikáig (háttérzajok, a mikrofonkábel zörgése). Előfordulhat, hogy néhány felvétel hiányzik, mert valaki elfelejtette leállítani a felvételt, stb.

Ha a résztvevők jól tudják kezelni a felszerelést, mutass nekik tipikus hibákat. Ezáltal már a folyamat kezdetén láthatóvá válnak számukra a gyakori hibák eredményei. Még ha ezek most nem valódi ballépések is, egy részük később ténylegesen be fog következni, amikor a résztvevőkre nyomás nehezedik. Példák gyakori hibákra: zoomolás miközben valaki beszél, túl sok vagy túl kevés zoom, előnytelen képbeállítás, ha valaki túl közel vagy túl messze tartja a mikrofont, torz hangzás a mikrofonkábelrel való zörgés vagy a kábel gyűrűvel való ütogetése miatt, stb.

Mindenkinek ugyanannyi figyelmet, helyet és időt kell szentelni.

Ha valaki nagyon ódzkodik attól, hogy kamerába kelljen beszélnie, tedd mindenki számára egyértelművé, hogy egyrészt a felvétel nem fog kikerülni a csoportból, másrészt fontos, hogy mindenkiről készüljön felvétel, és harmadrészt ezt együtt próbáljátok ki, de lehetőség van a felvételek törlésére is, miután megnéztétek őket. (Még ilyen esetben is ajánlott a felvételek megőrzése az összes feladatról egészen a projekt végéig, mert lehet, hogy néhány – esetleg vicces – videó a végleges filmbe is bele fog kerülni.)

Erre a feladatra az optimális létszám 6-8 fő. Nagyobb csoport esetén túl sokáig fog tartani. A feladat minden részére szánj időt, ne kapkodd el!

Megjegyzések a tanulási folyamatról:

Ez a feladat azért jó, mert minden adott hozzá, és vegyes csoportokban is jól használható, ahol a tagok eltérő technikai ismeretekkel rendelkeznek. A csoport számára nagyon jó bemelegítésként szolgál (mindenki bemutatkozik mindenkinek, mindenki megismeri egymást) és a felszereléssel is megismerteti a tagokat. A feladat gyorsaságát a csoport igényeihez igazíthatod.

Nagyon fontos, hogy rögtön utána meg is nézzétek a felvételeket, mert ezáltal jön létre a kapcsolat a személyes tapasztalat és a képernyőn látottak között.

A játék elősegíti a technikai tanulási folyamatot, és

felkelti a kíváncsiságot a felszerelés iránt. Emellett mindenkinek kellett már kamera előtt megnyilvánulnia. Mindenki lehetőséget kap arra, hogy minden szerepkört kipróbáljon (operatőr, hangtechnikus, szereplő).

Egyéb megjegyzések

A felvételek újranezése később is hasznos lesz a forgatás során. Ha a csoport nem tudja, hogy haladhatna tovább a filmmel vagy elveszti a motivációját a filmezés iránt, nézzétek meg az addig rögzített anyagot, mert ez lehet, hogy új ötletre inspirálja őket, és kitalálják a folytatást vagy lecserélnek bizonyos elemeket. Ez sok esetben egy gyümölcsöző párbeszéd kialakulásához vezet a résztvevők között.

5.1.2. Mutasd be magad egy tárgyon keresztül

Feladatleírás lépésről lépésre

1. A workshop kezdete előtt kérd meg a résztvevőket, hogy hozzanak magukkal egy tárgyat, amely számukra egy közösséghez való tartozást (vagy az abból való kizártságot) jelképezi.
2. Az első alkalomkor mindenki bemutatja az általa hozott tárgyat, és elmeséli annak háttértörténetét. (Ismerkedés és bizalomépítés a csoport tagjai között)
3. Egy másik feladat során a tagok 3-4 fős csoportokat alkotnak és rövidfilmeket forgatnak a tárgyukról.
4. Nézzétek meg a felvételeket, és beszéljétek meg a látottakat!

Tippek a facilitátornak:

A névjátékhoz hasonlóan, ebbe a feladatba is bele lehet venni a filmezést már a tárgyak bemutatásának első körében.

Megjegyzések a tanulási folyamatról:

A feladat azt a célt szolgálja, hogy a tagok megismerjék egymást, és bizalmas viszony épüljön ki közöttük a személyes élmények megosztása által.

A játék egyszerűen mutatja be a témát rögtön a

workshop elején. Általa a résztvevők már az első találkozó előtt elgondolkodnak a témáról, amikor kiválasztják, hogy milyen tárgyat hozzanak magukkal.

Ha a résztvevőket kisebb csoportokba osztod, az lehetővé teszi, hogy egy bizalmasabb beszélgetés alakuljon ki a csoport tagjai között. A filmkészítő feladat megteremti a teret a párbeszédre, a résztvevők pedig összefűzhetik személyes történeteiket egy új, kollektív narratívává.

5.1.3. Hang vagy kép? Melyik mond el többet?

Feladatleírás lépésről lépésre

1. A résztvevőket két csoportra osztjuk. Az első csoportnak egy lenémított videót, a másodiknak csak egy hangfelvételt játszunk le.
2. Ehhez a feladathoz a következő két jelenetet ajánljuk:
3. Hallgatás: rendkívül erőszakos részlet az „Amerikai História X” című filmből
<https://youtu.be/dIWcKXwLZGs>

4. Videó: anya és lánya vitája a „Precious – A boldóság ára” című filmben
<https://eqrcode.co/a/JfZAGV>

5. A feladat befejeztével kérd meg a két csoportot, hogy mondják el egymásnak, mit láttak hallottak, mi történt a jelenetben.

Ha a beszélgetés nehezen indul, feltehetjük a következő kérdéseket segítségként:

- Mi történik a jelenetben?
- Hogyan jellemeznéd az általad látott/hallott részletet? (boldog/szomorú/erőszakos/művészi)
- Mi a mondanivalója számodra?
- Hogyan közvetíti a jelenet ezt az üzenetet? Milyen elemeket használ?
- Hiányolsz belőle valamit? Kép/hang nélkül is

lehet érteni a történeteket?

1. Miután megbeszéltétek ezeket, nézzétek meg együtt mind a két filmrészletet hanggal és képpel együtt.
2. Beszéljétek meg és döntsétek el, mely elemek bírnak nagyobb jelentőséggel a mondanivaló szempontjából; miért és hogyan közvetíti a rendező a film üzenetét a néző felé.
3. Miután megnéztétek a filmjeleneteket, kezdeményezz beszélgetést a résztvevőkkel a diszkrimináció témájáról. Ha senki sem szólal meg, a facilitátor felteheti a következő kérdéseket:
 - A két jelenet közül melyik a hatásosabb?
 - Miért?
 - Szerinted létező jelenség a diszkrimináció?
 - Kiket szoktak diszkriminálni?
 - Miért létezik még napjainkban is ez a fajta megkülönböztetés?

Tippek a facilitátornak:

Ahhoz, hogy a résztvevők számára ne derüljön ki előre, mit fognak látni/hallani, készíthetsz két QR-kódot, amelyek a jelenetekre mutató linkeket tartalmazzák.

A feladat sikerességének kulcsa a megfelelő jelenetválasztás. Ehhez a csoportmunkához két okból választottuk ezt a két filmrészletet. Az első, hogy mindkét jelenet megteremti az alapot a diskurzusra. Mindkét filmben a szereplők diszkriminatív és rendkívül erőszakos bánásmódban részesülnek, így a csoporttagok könnyen együtt tudnak érezni az érintett karakterekkel. A második ok, hogy mindkét részlet audiovizuális eszközök széles skálájával operál. A beszéd mellett a kép, a szimbólumok, a megvilágítás és a kameraszögek is rendkívül jellegzetesek, és segítik a nézőt abban, hogy úgy fogadja be a jelenet mondanivalóját, ahogy azt a rendező át akarja adni.

Megjegyzések a tanulási folyamatról:

Ez a feladat nemcsak azt tanítja meg a

résztvevőknek, hogy mennyire fontos a képi elemeket és a hangot vegyíteni egymással, de azt is, hogy más művészi elemeket is figyelembe lehet venni a felvételkészítés során, pl. fények, kameramozgás, kameraszög, színek, effektek, stb. A közös elemzés rávezeti őket arra, hogy ezeket is megtanulják értékelni és használni. Azzal, hogy a képet és a hangot először különválasztjuk egymástól, megtaníthatjuk nekik, hogy vegyék ezeket az elemeket is számításba, és használják ki őket a saját filmes projektjük során.

A témához kapcsolódó filmválasztás segít a csoport tagjainak megérteni a tartalmat és a filmkészítés gyakorlati részét, valamint megmutatja a kettő közötti szoros kapcsolatot. A hangról és a megvilágításról folytatott beszélgetésen keresztül a csoport az érdemi témára is reflektál. Számtalan, a diszkriminációhoz kapcsolódó kérdés (milyen okok állnak mögötte, hogy érzik magukat az érintettek, stb.) is felmerülhet ennek során, de a facilitátor is tehet fel olyan kérdéseket a csoportnak, amelyek ebbe az irányba terelik a beszélgetést.

5.2. Tartalomspecifikus feladatok

5.2.1. Tematikus brainstorming

Feladatleírás lépésről lépésre

1. Találj ki három fogalmat/kulcsszót, és írd fel őket egy flipchart papírra
2. Tegyé fel a fogalmakhoz kapcsolódó kérdéseket, és írd le a válaszokat
3. Ha végimentetek a témákon, a résztvevők feladata az lesz, hogy valahogy összekapcsolják egymással a három fogalmat.

Tipp a facilitátornak:

A megfelelő kulcsszavak megválasztása

Közösség	Diszkrimináció	Rasszizmus
Ki tartozik egy közösséghez?	Ki generálja?	Ki gerjeszt rasszizmust?
Mit kell tennem, hogy csatlakozhassak egyhez?	Kit érint?	Kit érint?
Milyen példák jutnak eszembe?	Meg lehet állítani vagy vissza lehet szorítani?	Meg lehet állítani vagy vissza lehet szorítani?
Milyen szavak jutnak eszembe?	Milyen példák jutnak eszedbe a diszkriminációra?	Milyen példák jutnak eszedbe a rasszizmusra?

elengedhetetlen a feladat sikerességéhez.

Megjegyzések a tanulási folyamatról:

A brainstorming segít a feldolgozandó témát objektívebb szemszögből látni. Segítségével konkrétabb, átfogóbb fogalmakat kapcsolhatunk a témánkhoz, és ezáltal többféle nézőpontból közelíthetjük meg azt.

A csoportos ötletelés rávezetheti a résztvevőket arra, hogy miről kellene beszélniük a videóban. Fontos, hogy legyen valamilyen struktúrája az ötletbörzének, különösen olyan csoportoknál, ahol a tagok számára ismeretlen ez a fajta csoportmunka, vagy nehezükre esik elvont fogalmakról gondolkodni.

Ennél a feladtnál elengedhetetlen, hogy mindenki kapjon teret és időt a megnyilvánuláshoz.

5.2.2. Interjúk

Feladatleírás lépésről lépésre:

1. A résztvevőket négyfős csoportokra osztjuk.
2. Mindegyik csoport készít egy interjút a diszkriminációhoz kapcsolódó személyes tapasztalatokról. A csoport tagjainak a következő négy szerep valamelyikét kell magára öltenie: operatőr, hangmérnök, kérdező, interjúalany.
3. A csoport tagjai további három interjút készítenek, és váltogatják a szerepeket, így mindenki kipróbálhatja magát mindegyik feladatkörben.
4. Nézzétek meg a felvételeket, és beszéljétek meg a látottakat!

Tipp a facilitátornak:

Nem árt, ha a feladathoz rendelkezésre áll egy szakember, akihez a résztvevők fordulhatnak, ha technikai nehézségük akad vagy kérdésük van.

Az a csoport, amelyik elsőként készül el az interjúkkal, elkezdheti feltölteni a videókat és beállítani a vetítést.

Beszéljétek át a videókat tartalmi és technikai szempontból is, amikor megmutatjátok őket egymásnak. Kérdezd meg, melyik tetszett nekik a legjobban és miért. Azt is kérdezd meg, hogy érezték magukat a különböző szerepekben.

Megjegyzések a tanulási folyamatról:

A szerepváltás mindenki számára lehetőséget nyújt arra, hogy megtanulja irányítani azokat az elemeket, amelyek egy videó részét képezik: a kép

(a kamera mögött), a hang és a tartalom (itt: kérdező és interjúalany).

Mint mindig, most is rögtön nézzétek vissza a videókat, mivel ez lehetővé teszi a kölcsönös tanulást.

5.2.3. Szoborjáték:

Feladatleírás lépésről lépésre

1. Kérd meg a csoportot, hogy találjanak ki egy diszkriminatív szituációt.
2. Osszátok szét a szerepeket annak megfelelően, hogy kik vesznek részt a szituációban.
3. A résztvevők dolga, hogy egy néma szoborcsoportban keltsék életre az általuk kitalált szituációt.
4. A többieknek egy rövid videót kell készítenie, amelyben körbemennek a kamerával, és különböző szögekből mutatják be a jelenetet, míg a „színészek” mozdulatlanul tartják az általuk felvett pozíciót.
5. Nézzétek vissza a videókat, és beszéljétek meg a látottakat.

Tipp a facilitátornak:

Érdekes lehet megmutatni a videót olyasvalakinek, aki nem vett részt az alkotási folyamatban, és megnézni, hogy az illető ki tudja-e találni a témát vagy a pontos szituációt.

Ha jut rá idő, cseréljétek szerepeket és vitassátok meg, hogy érzik magukat a résztvevők a hátrányos megkülönböztetésben részesítő/részesülő/az eseményeket megfigyelő szerepében. Kérdezd meg, min változtatnának és hogyan!

Beszéljétek meg a kameramozgás hatását a „szobrok” között. Hogyan érzékelik a résztvevők ezeket a képeket?

Megjegyzések a tanulási folyamatról:

Ez a feladat az elnyomottak színházából kölcsönöz elemeket, így ennek megfelelően bővíthető.

A szoborjáték lefilmezése kreatív filmkészítési ötletekre inspirálhatja a résztvevőket a tényleges részvételi film elkészítésénél is.

5.2.4. Az ördög ügyvédje

Az ördög ügyvédje

1. A résztvevőket két csoportra osztjuk.
2. Az egyik csoport feladata, hogy interjúkat csináljon, amelyekben amellet érvelnek a szereplők, hogy a sztereotípiák rosszak, míg a másik csoport interjúinak ennek az ellenkezőjéről kell szólnia.
3. Mindkét csoport tagjai különböző szerepeket ölthetnek magukra: operatőr, hangmérnök, kérdező, interjúalany. A szerepeket cserélgetni kell, mert így a csoport minden tagjával készül interjú.
4. Nézzétek meg a felvételeket, és beszéljétek meg a látottakat!

Tipp a facilitátornak:

Kérd meg a résztvevőket, hogy találjanak tényleges érveket az általuk képviselt oldalnak megfelelően, és ne csak úgy csináljanak, mintha egyetérténeek azzal.

5.3. Gyakorlatok tervezéshez és videofelvételhez

5.3.1 A közönség „utazása”

A gyakorlat lépésről lépésre:

1. Használd egy útnak vagy ösvénynek a képét az „utazás” szemléltetésére, amin a résztvevők keresztül fognak menni a videó megtekintése közben!
2. Határozd meg a célközönséget és helyezd őket az út/ösvény tetejére! Reálisan képzeld el, hogy kiket érhetsz el! Gondolj a következőkre: Milyen előismereteik vannak már a témáról? Hogyan éreznek a témával kapcsolatban és hova helyezik el magukat? (Például: egy személy, akit érzékenyen érint a diszkrimináció témaköre, de még sosem reflektált a saját helyzetére a rendszerben).
3. A papír alján levő út végére rajzold le mit szeretnél, hogy a közönség tudjon és megértsen a videó végére! Milyen érzéseket szeretnél kiváltani a videó megnézésével?

<p>SZERELEM totál beállítás közeli beállítás egy plusz beállítás</p> <p>Felülről lefelé beállítás</p> <p>Pano ACR</p> <p>Ráközelítés (Zoom in)</p>	<p>FÉLELEM félalakos beállítás szuperközeli egy plusz beállítás</p> <p>Alulról felfelé beállítás</p> <p>Kamera döntése Lekövetés</p> <p>Kicsinyítés (Zoom out)</p>	<p>FIKCIÓ egészalakos beállítás félalakos egy plusz beállítás</p> <p>Nadir</p> <p>Paneo Kamera levegőben lendítése</p> <p>Fókuszváltás (Rack focus)</p>
<p>TRAGÉDIA nagytotál közeli egy plusz beállítás</p> <p>Zenital (felülről)</p> <p>Paneo Crabbing right</p> <p>Ráközelítés (Zoom in)</p>	<p>KALAND egész alakos félalakos egy plusz beállítás</p> <p>Nadir (alulról)</p> <p>Crabbing right Lekövetés (farhtkocsival)</p> <p>Fókuszváltás (Rack focus)</p>	<p>HUMOUR félalakos beállítás közeli egy plusz beállítás</p> <p>Szemből</p> <p>Kamera távolítása (farhtkocsival) Kamera döntése</p> <p>Kicsinyítés (Zoom out)</p>

Miről kéne ismereteket szereznünk? (Például: Sokkal tisztább képet adni a diszkrimináció különböző formáiról, és hogy mit jelent hasonló helyzetben lenni. Éreztetni, hogy hatalmukban áll cselekedni ellene).

4. Most töltsd ki a kettő közti helyet! Ez lesz az út, amin végig vezetted a nézőközönséget. Gondold át, hogyan juttatod el őket ahhoz a bizonyos felismeréshez/tudáshoz! Ez a kettő közti tér foglalja magába az odautat, ami elválasztja közönséget a kezdetektől a végén megszerzendő tudástól és érzésektől. Ez segíteni fog a történet elmesélési módjának megtalálásában.

Tippek facilitátoroknak:

A nagyobb csoportokat érdemes felosztani, hogy megkönnyítsd a párbeszédet.

Adj elég időt! Néhány résztvevőnek esetleg egy kis támogatás is kell kezdetben. Segítsd őket kérdések feltevésével és térj vissza olyan témákra, amik már korábbi alkalmakkor előkerültek!

Adj elég időt a gondolataik megosztására! Adj teret a kérdéseknek és a kétségeknek is!

Mivel a folyamat ezen szakasza komolyabb munka, a gyakorlatok közé keverj kikapcsoló, energetizáló játékokat is, és ügyelj arra, hogy a foglalkozás elején és végén is végezz egy bevezető és egy levezető gyakorlatot!

Megjegyzések a tanulási folyamathoz: Ez a gyakorlat egy jó módja annak, hogy összekössük a feldolgozandó témát a tényleges filmfelvétellel. Ahogy az út az utazás időtartamát szimbolizálja, átvihető a videó történetének fejlesztésébe.

A célközönség utazásának képi megjelenítése segít a résztvevőknek tisztázni: Ki fogja látni a videót? Milyen előtudásuk van a témáról? Mivel kell tisztában lenniük a videó megnézése után? Milyen információt kell átadnunk, hogy elérjük ezt a célt?

A folyamatnak ez a szakasza fontos ahhoz, hogy a résztvevők elgondolkodjanak és megvitassák a témát. A csoportos beszélgetés előtt hagyj elég időt arra, hogy mindenki el tudjon gondolkodni és véleményt alkotni a témáról, mielőtt másokkal megvitátná!

5.3.2. 6 jelenetes rövidfilm készítése

A gyakorlat lépésről lépésre:

1. Oszd fel a csoportot 6 kisebb csoportra (4-5

ember egy-egy csoportban).

2. Véletlenszerűen ossz ki minden csoportnak egy papírt az alábbi témák egyikével:
3. Mindegyik alcsoportnak készítenie kell egy 6 jelenetes történetet a megadott témájához kapcsolódóan
4. A megadott beállítások, szögek és kamera mozgások felhasználásával kell felvenniük egy rövid videót, ami beleillik a témájukba (lásd a táblázatban). A videó nem lehet hosszabb 60-90 másodpercnél, a teljes történetet 6 jeleneten keresztül kell elmesélni. Fontos, hogy a videónak képe és hangja is legyen, hogy kellően átadjuk a történetet.
5. Ha felvették az egyes jeleneteket, a résztvevőknek egymás után kell helyezniük azokat, hogy egy filmmé álljanak össze. Ha van elég idő, akkor akár egy gyors utómunkával össze is vágthatják a jeleneteket.
6. Miután az egyes csoportok összes jelenete rendben van, mindenki videóját lejátszunk, hogy megvitassuk, megnézzük melyik beállítás, melyik szög vagy kameramozgás hogy működik az egyes szituációkban.

Tippek facilitátoroknak:

Olyan beállításokat és kameratípusokat használj, amit már átbeszéltek vagy kipróbáltak korábbi gyakorlatokban. Nem a technikai tudás a lényeg, hanem a hatásuk a képernyőn.

Ez a gyakorlat bármilyen felvevőeszközzel elvégezhető. Az egyetlen különbség, hogy ha mobiltelefonnal készül a felvétel, akkor nincs szükség más külső eszközre, a telefonon le lehet játszani a videót. Össze lehet kötni a jeleneteket valamilyen szerkesztő programmal, ami sok okostelefonon megtalálható. Kamerával való rögzítés esetén a megfelelő megjelenítés érdekében célszerű áttölteni a videót egy másik eszközre, pl. számítógépre, tabletre vagy akár mobiltelefonra.

Megjegyzések a tanulási folyamathoz:

Ennek a gyakorlatnak az a célja, hogy megismerkedjünk a kamerával, megtudjuk, milyen fajta beállítások léteznek, és hogy mit közvetítenek. Továbbá segít megérteni, hogyan meséljünk el egy történetet képernyőn keresztül. Megismertet bennünket a kamerával, a hanggal, a fényekkel, a mozgásokkal stb. és alapvető tapasztalatot kapunk arról, hogyan fejezzük ki ötleteinket egy videóban.

Amellett, hogy elsajátítják a filmforgatás alapjait, a résztvevők azt is megtanulják, mely jelenetek elengedhetetlenek a történetük elmeséléséhez. Ezért kell az elejétől a végéig megalkotni egy történetet, mindössze 5-6 jelenetben.

A gyakorlat segít a kulcsjelenetekre fókuszálni. Összeköti a tartalmat a végleges videó storyboardjának megalkotásával. Attól függően, hogy mikor végezteted a gyakorlatot, a fókusz a különböző beállításokon vagy a storyboard készítésével (a 6 legfontosabb jelenet kiválasztása) való kísérletezésén van.

Általános megjegyzések

A gyakorlat után egy storyboard készítésel haladhattok tovább, aminek segítségével a résztvevők pontosabban meg tudják tervezni, hogy milyen képekből fog állni a videójuk, hol forgassák le, és milyen részfeladatokat rendeljenek hozzá (lásd az 5.3.3. gyakorlatot).

A forgatás előtt fontos foglalkoznunk azzal, hogy minden résztvevő beleegyezik-e a videóban való szereplésbe, illetve az alkotás bemutatásába.

Előfordulhat, hogy a közös videófelvétel után a csoport egyes tagjai nyilvánossá akarják tenni a filmet, míg mások nem. Időt és teret kell hagyni az ilyen jellegű kérdések megvitatására. Készülj fel arra, hogy facilitáld ezt a folyamatot!

5.3.3. Storyboard és forgatás

A gyakorlat lépésről lépésre:

1. Kérd meg a résztvevőket, hogy készítsenek storyboardot a végleges videójukhoz!
2. Ha a történet túl hosszú és bonyolult, a facilitátor segíthet leegyszerűsíteni a storyboard képekben való kifejezésével (hasonlóan, mint az 5.3.2 gyakorlatban).
3. A storyboard képeinek meg kell mutatnia: a beállítás típusát, a főszereplőket, a szituációt
4. Mindegyik jelenethez ki lehet jelölni szerepeket: kameraman, hangmérnök, szereplők (interjúalany és kérdező), rendező, világító, ...

Tippek facilitátoroknak:

A storyboard megalkotása átülteti a témát a film nyelvére. Minél kevesebb idő van a tényleges forgatásra, annál több időt tudtok spórolni egy informatív storyboard készítésével (beleértve a kijelölt szerepeket).

Minél kevesebb idő van az utómunkára, annál jobban kell összpontosítani az egyes jelenetek pontos kivitelezésére. Értesd meg a résztvevőkkel a jelenetek dinamikáját, kezdetét és végét, a képkivágást, miről beszéljenek, melyik hangot rögzítsék stb.

Megjegyzések a tanulási folyamathoz:

A storyboard-rajzolás nem csak a videókészítés gyakorlati részét segíti. A folyamatnak ebben a részében el lehet képzelni a végeredményt, és teret adni a közös döntési folyamatnak. Mielőtt áttérnétek a videó tényleges megalkotására, győződj meg róla, hogy mindenki beleegyezett-e a részletekbe. Senkinek nem szabad feszélyezetten éreznie magát sem a kamera előtt, sem mögötte, ezért a facilitátornak tisztázni kell, hogy mindenki annyit és azt vállal el, ami számára kényelmes, és hogy azok a jelenetek fognak bekerülni a végleges filmbe, amibe mindenki egyöntetűen beleegyezett. Ez segíthet a szorongóbb embereknek, mert az első, nyomás nélküli próbálkozásuk önbizalmat adhat nekik.

5.4. Gyakorlatok csoportokban való utómunkához

5.4.1. Szerkesztés papíron

A gyakorlat lépésről lépésre:

1. Az anyag átnézése: A jeleneteket egymás után levetítjük, a résztvevők pedig papírra jegyzetelnek (post it/cetlik): Keressék meg a jelenet kulcsszavát/címét, és jegyezzék fel, hogy jó vagy rossz volt-e!
2. Ezt jelenetről jelenetre tegyék meg, amíg minden jelenethez nem rendelnek valamit a papíron.
3. Anélkül, hogy megnéznék a tényleges felvételt, a csoport megbeszéli az anyagot (a cetlik által) és kiválasztják, mely jelenetek kerülhetnek be a videóba.
4. Egy táblán rendezzék sorba a jeleneteket,

ahogy egy szerkesztőprogramba kerülne. Egy sor a képhez, egy sor a hanghoz, egy sor a feliratnak.

5. Miután a csoport megegyezett a videó vázlatán, a papíron történt szerkesztés átkerülhet a számítógépre.
6. A kiválasztott jeleneteket importálni kell a szerkesztőprogramba, és ott a papíron tervezettek szerint megvágásra kerülhet.
7. A csoportban lévők ezután felváltva ülnek oda a számítógép elé. Minden résztvevő 20 percet kap a szerkesztésre, míg mások továbbra is megjegyzéseket fűzhetnek hozzá, javaslatokat tehetnek.
8. Ezzel párhuzamosan más feladatkörök is kijelölhetők kisebb csoportokban az igényeknek megfelelően, mint például feliratok írása, cím keresése, a stáblista megírása.

Tippek facilitátoroknak:

Azt javasoljuk, hogy a teljes idő negyedét fordítsátok a vágásra, és a forgatás helyett inkább hagyj elegendő időt a tervezésre, így elkerülhető, hogy túl sok anyagot vesznek fel.

Az utómunka sok időt vesz igénybe, csapatként pedig még nagyobb kihívás. Ezért javasolt a "kamera szerkesztés", azaz csak akkor forgassunk ténylegesen, mikor biztosak vagyunk abban, hogy minden meg van tervezve, és elő van készítve (pl. ne vegyünk fel felesleges 2 percet az aktuális jelenet előtt, amit terveztünk), és töröljük azonnal a hibás felvételeket.

A papíron való szerkesztés jó lehetőséget kínál arra, hogy a csapat közösen végezze el a szerkesztési folyamat döntő részét.

Ha kevés idő áll rendelkezésre, akkor a facilitátorok megszerkeszthetik maguk is a videót a papíron tervezettek szerint, a résztvevők megjegyzéseit számba véve és a változtatások jogát megadva. Mivel azonban a vágás a videó produkciós folyamatának egy nagyon fontos része, és döntő befolyással bír a végeredményre, mindig azt javasoljuk, hogy amennyi munkát csak lehet, hagyjunk a résztvevőkre, és ne fosszuk meg őket a vágási készségek megszerzésétől/fejlesztésétől.

Megjegyzések a tanulási folyamathoz:

A papíron való szerkesztés szétválasztja az utómunka két részét: a tartalomról való döntést (melyik jelenet, sorrend, felvétel) és a vágás

technikai részét. A különválasztás segít a résztvevőknek először a tartalomra koncentrálni, majd a második lépésben a technikai részletekkel kísérletezhetnek, mint pl. a jelenetek rendezése és a ritmus megtalálása (különben összekeveredhetnek és valamelyik szempont hiányt szenvedhet).

Pár általános megjegyzés a facilitációhoz

Alapvető fontosságú, hogy a segítők olyan légkört teremtsenek, amelyben mindenki jól érzi magát és hajlandóak részt venni a munkában. Ennek érdekében fontos, hogy oldjuk a feszélyezettséget, és minél jobban megismerjük a résztvevőket. Fontos, hogy a csoporttagok beszéljenek és odafigyeljenek egymásra. Ezért igyekezzünk dinamikussá tenni a foglalkozásokat, mindenkinek adjunk szót.

Elengedhetetlen a folyamathoz, hogy nyitottak legyünk, kreatív ötletekkel és megoldásokkal tudjunk szolgálni a számukra. Esetünkben, az egyes csoportok nagyon eltérő módon fogják feldolgozni a közösség témáját. Például, egy csoport egy társadalmi kísérletet szeretne végezni, míg egy másik rajzokon, ábrákon, színeken keresztül szeretné elmesélni a történetet. Törekedtünk arra, hogy a személyes foglalkozásokon megismerjük az egyes csoportok elképzeléseit, így több ötletet, eszközt vagy különböző perspektívákat tudtunk adni az ötleteik megvalósításához.

Miután megismertük az ötleteket és a megvalósítási terveket, tippeket és eszközöket adtunk, mint például: érdekes linkeket, hasonló témájú videókat, mint amiket ők is szeretnének rögzíteni (hogy lássák, hogyan veszik fel, milyen elemeket használnak, hogyan vágják meg, stb.), cikkeket az adott témában, kép és hang adatbázisokat (pexels, pixabay, youtube) és hangrögzítő opciókat (audacity).

MELLÉKLET

TOVÁBBI OLVASNIVALÓ/ FORRÁSOK

További olvasnivaló a PV-ről, linkek online forrásokhoz, stb.

Insights into Participatory Video. A handbook for the field.

Lunch Nick, and Chris Lunch Oxford 2006. (also available online)

InsightShare / Oxford Articles:

www.insightshare.org/resources/article/all

A Rights-Based Approach to Participatory Video: toolkit.

Benest, G. 2010. InsightShare: Oxford.

<http://insightshare.org/resources/right-based-approach-to-pv-toolkit>

Participatory Video: Images that Transform and Empower.

White, S. (ed) 2003. Sage: London.

Handbook of Participatory Video.

Milne, Mitchell, de Lange (eds). Lanham: Alta Mira, 2012.

- Article: Low, Bronwen et al 2012. **(Re)framing the Scholarship on Participatory Video: From Celebration to Critical Engagement.** (p49-64)

- Article: Thomas and Britton. **The Art of participatory Video. Relational Aesthetics in Artistic Collaborations.** (p.208-222)

World Film Collective

www.worldfilmcollective.com

Hibrid alkalmakhoz:

Kommunikációs felület:

www.slack.com

Online szerkesztőprogramok:

<https://invideo.io/?ref=topesdegama>

Ingyenes hangrögzítő:

www.audacity.es

Ingyenes hangrögzítő:

www.pexels.com

www.pixabay.com

Videók:

- Dr. Robin DiAngelo discusses 'White Fragility'
<https://www.youtube.com/watch?v=45ey4jgoxe>

U&fbclid=IwAR3zvxhh47S4IISnCMlr417O68n7IWDd3mhx-HT7wrCXbym2NPkgPcLDNMg&app=desktop

- Tupoka Ogette: Good bye Happyland:
<https://www.youtube.com/watch?v=amVaXJFXFW&list=PLFQLc6qFUzYVRdOXBvqKWjDJ8FZ3jfswr>

Filmek:

- I am not your negro (Raoul Peck)
- What you gonna do when the world's on fire? (Roberto MINERVINI)

Cikkek:

- How to be a white ally
<https://www.imperial.ac.uk/equality/resources/how-to-be-a-white-ally/>
- White Fragility and the Rules of Engagement (Robin diAngelo):
<https://goodmenproject.com/featured-content/white-fragility-and-the-rules-of-engagement-twlm/>
- White Privilege: Unpacking the Invisible Knapsack (Peggy McIntosh):
<https://www.racialequitytools.org/resourcefiles/mcintosh.pdf>

Könyvek:

DiAngelo, Robin (2019): White Fragility: Why It's So Hard for White People to Talk About Racism. Boston: Beacon Press

Eddo-Lodge, Reni (2018): Why I'm No Longer Talking to White People About Race. London: Bloomsbury

A PARTNEREKRŐL

Az SOS Racismo Gipuzkoa/ Gipuzkoako SOS Arrazakeria 1993-ban alakult, hogy küzdjön a bőrszínen, etnikai hovatartozáson vagy kulturális háttéren alapuló megkülönböztetés és szegregáció minden formája ellen. Amikor ez a megkülönböztetés egyéni, csoportos vagy intézményi szinten történik, toleranciát, tiszteletet és megértést követelünk, egyenlő jogokkal mindenki számára. Pozitívan látjuk a kulturális sokszínűséget, és támogatunk mindenféle kulturális cserét és gyakorlatot, amely ösztönzi a helyi lakosság, a bevándorlók és a kisebbségi csoportok közötti kapcsolatokat. Az SOS Racismo arra összpontosít, hogy felhívja a társadalom figyelmét a migránsok valóságára, valamint a strukturális rasszizmusra és a diszkrimináció többféle formájára. Ennek érdekében különböző akciókat hajt végre: tanácsot ad a bevándorlóknak jogaikkal kapcsolatban, interszekcionális nézőpontból elítéli a rasszizmus és diszkrimináció minden formáját, elősegíti az interkulturális kapcsolatokat az előítéletek felszámolása és a befogadó társadalom felépítésének elősegítése érdekében, valamint különböző képzéseket tart a társadalom tudatosságának és tudásának növelése céljából.

<http://www.mugak.eu/>

A Giolli Cooperativa Sociale nemzeti és nemzetközi projektekben is aktív, különböző célcsoportokkal, főleg fiatal vagy marginalizált csoportokkal dolgozik, az Elnyomottak Színházát (Theatre of the Oppressed, T.O.) alkalmazva elsődleges módszerként a napi tapasztalataik és társadalmi problémáik feltárására, valamint a változási folyamatok elősegítésére. Ehhez a keretet Paulo Freire pedagógiája, közösségfejlesztési megközelítése és aktív erőszakmentessége adja. A Giolli T.O. beavatkozásokat és képzéseket tart szociális szolgáltatások és projektek szereplői számára különböző területeken (antirasszizmus, kábítószer-függőség, szociális betegségek, pszichiátria, oktatás, megelőzés stb.), amelyekben különböző korú és helyzetű emberek résznek vesz. A Giolli elsősorban a Fórumszínház módszerén alapuló interaktív előadásokat készít különböző témákról, részt vesznek fesztiválokon és konferenciákon, valamint együttműködnek hasonló olaszországi és külföldi szervezetekkel. Ezenkívül a Giolli számos projektet hajt végre a diszkrimináció megelőzésére, különös tekintettel a migránsokkal, a külföldi állampolgárok közösségeivel és az LMBTQI+ közösségekkel szembeni diszkriminációra. A Giolli megközelítése részvételen alapuló, horizontális és kreatív. <https://www.giollicoop.it/>

Az Artemisszió 1998-ban alakult nonprofit alapítványként Budapesten, Magyarországon. Hiszünk egy nyitott, toleráns társadalomban, ahol a hátrányos helyzetű emberek lehetőséget kapnak, és az interkulturalitás meg van becsülve. Ezen célok érdekében dolgozunk hazánkban és külföldön is. Hiszünk abban, hogy ebben a jelenlegi globalizált világban a mélyen változatos társadalmak megértése elengedhetetlen készség. Ez az út előre. Szervezetünk két irányba terjesztette ki munkáját: az egyik a Mira, az Artemisszió Alapítvány interkulturális közössége; a másik pedig az Artemisszió Kompetencia Központ, ami az interkulturalitással kapcsolatos tudatosságot növelő és készségfejlesztő tréningekre fókuszál.

<http://www.artemisszio.hu/>

A Kulturhaus Brotfabrik egy kulturális központ, amely egy egykori kenyérgyárban található, Bécs egy nagyon élénk és színes kerületében. A stúdiók és galériák közé beágyazott Kulturhaus a környező negyed lakóit éri el, amelyet szociális lakások és sokszínű lakosság, de kevés találkozási lehetőség jellemez. A Kulturhaus művészeti projekteken keresztül kapcsolódik a kerülethez, és lehetőséget kínál a környéknek arra, hogy kapcsolatba kerüljenek egymással, és valami újat alkossanak. Célja, hogy a művészet és a kultúra segítségével hidat építsen a különböző közösségek között.

<http://www.kulturhaus-brotfabrik.at/>

CREATIVE ACTION AGAINST DISCRIMINATION

A PROJEKTRŐL

A számos európai országban tapasztalható populista tendenciák miatt a rasszizmus elleni munka egyre aktuálisabbá válik. Ebben a polarizált politikai környezetben fontos a rasszizmusellenes munka spektrumának kiszélesítése annak érdekében, hogy növelni lehessen a társadalom érzékenységét a kérdés iránt. Úgy gondoljuk, hogy a diszkriminációellenes munkának fontos helye van a felnőttoktatás minden területén.

A diszkriminációellenességet úgy értelmezzük, mint a diszkrimináció tudatosítását, az ellene való tiltakozást és küzdelmet társadalmi szinten. A diszkrimináció értelmezésünk szerint nem csupán az egyenlőtlen bánásmódot jelenti, hanem minden olyan csoportképzést, amely a társadalmilag releváns kategóriák közötti különbségeken alapul, mint például a nem, szexualitás, faj, etnikum, vallás, életkor stb. alapján feltételezetten egymástól alapvetően elkülönülő csoportok szerinti megosztás. Ezek a különbségek gyakran egész embercsoportokkal szemben való egyenlőtlen bánásmód indoklásaként és legitimációjaként szolgálnak, ami társadalmi egyenlőtlenséget eredményez. A hatalom és a hatalmi egyenlőtlenségek beleíródnak a diszkriminatív cselekvésekbe, struktúrákba és rendszerekbe.

A mi megközelítésünk e problémával kapcsolatban az, hogy kreatív eszközökkel elősegítsük a reflexiót és fokozzuk a megértést. Workshop terveinkben olyan eszközöket javasolunk, amelyek összekapcsolják a művészeti módszereket a diszkriminációellenes munkával. Ezeket a következő négy európai ország szakemberei közösen hozták létre: Spanyolország, Olaszország, Magyarország és Ausztria. Szakértőink a részvételi filmezés, a színház és az elnyomottak színháza, valamint a közösségi média területén gyűjtötték össze tapasztalataikat, amelyek alapján négy gyakorlatias eszköztárat készítettünk trénernek és oktatók számára. Emellett, olyan innovatív értékelési eszközökről is készítettünk egy gyűjteményt, amelyek kifejezetten az ilyen témájú műhelyek igényeihez igazodnak, a nem formális felnőttképzés területén.

Ezekben új módszereket ajánlunk a képzőknek és oktatóknak, amelyekkel bővíthetik tevékenységi körüket. A kreatív eszközök erős potenciállal rendelkeznek a személyes fejlődés szempontjából, és teret kínálnak a személyes reflexióra egy nagyon is mélyreható szinten. Célunk, hogy minél több tréner, oktató és képző szakember ismerje meg ezt a potenciált!

<https://www.caad-project.eu/>

A kiadvány létrehozásában közreműködtek:

Veronika Hackl, Gizem Gerdan, Iris Neuberg, Tilman Fromelt, Mbatjiua Hambira (Kulturhaus Brotfabrik)
Olga Irimiás, Anna Vég, Péter Klausz, Kennedy Cook, Sára Haragonics, Gabriella Farkas, Éva Moharos, Zsanett Kanász, Ivett Vass, Lilla Madarász (Artemisszió)
Loira Manzani, Ines Huarte, Imanol Legarda and Aintzane Gabilondo (SOS Racismo)

Elrendezés:

David Mathews, Lily Stepanyan

**Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával**

Ez a projekt az Európai Bizottság támogatásával valósult meg. A kiadvány kizárólag a szerzők nézeteit tartalmazza, és a Bizottság nem tehető felelőssé az ebben található információk bármilyen használatáért.